

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่กล่าวกันว่า โลกานุวัต (Globalization) หมายถึง ยุคที่ไร้พรมแดน เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การส่งข่าวผ่านดาวเทียม ได้รวดเร็วทันที่ ทัวโลกซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ ทำให้ไม่สามารถจะอยู่โดดเดี่ยวต่อไปได้อีก มนุษย์จึงต้องตื่นตัวรับรู้และปรับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่เหมาะสม (วัลลภ ปิยะมโนธรรม 2537 : 13) ทุกสถาบันของสังคมย่อมต้องปรับตัวเองให้ทันกับกาลเวลาและยุคสมัย แม้แต่ครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันที่นับว่าเล็กที่สุด แต่สำคัญที่สุดเพราะเป็นจุดกำเนิดแรกของมนุษย์ เป็นแหล่งสร้างสมาชิกใหม่ ๆ ได้ทั้งที่มีคุณภาพ และไม่มีคุณภาพให้กับสังคม การจะเป็นครอบครัวได้ย่อมต้องประกอบไปด้วยบุคคลที่มาร่วมกันโดยการสมรส หรือความผูกพันทางสายโลหิต (สุพิตรา สุภาพ 2536 : 65-66)

การที่ชายหญิง ซึ่งมีตัวแปรต่าง ๆ มากมายมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ซึ่งต้องประกอบด้วยความรัก ความเข้าใจ ครอบครัว จึงเป็นแหล่งพักพิงทางใจยามมีความทุกข์ และเป็นความอบอุ่นและกำลังใจในยามที่มีความสุข การจะมีครอบครัวที่ดีมิใช่จะได้มาง่าย ๆ ก่อนที่ชายหญิงจะสมรสกัน จะต้องประกอบด้วยกระบวนการสำคัญทางสังคมที่มาก่อนการรวมเป็นครอบครัว ได้แก่ การเลือกคู่ครอง (Mate Selection)

การเลือกคู่ครอง ถือได้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของชีวิต เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะพิจารณาคูสมบัตินพื้นฐานของผู้ที่จะได้รับเลือกให้เป็นคู่ครอง โดยอาศัยหลักการที่ว่า การค้นพบสิ่งทีอาจทำให้ผิดพลาดได้ก่อนยอมดี

กว่ามาพบที่หลังเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างสายไปเสียแล้ว (สุชาติและวรรณิ โสสมประยูร 2521 : 76)

นักสังคมศาสตร์ ที่ศึกษาเรื่องครอบครัวได้ให้ความสนใจในปัญหา ทำไมคนนี้จึงตัดสินใจสมรสกัน ในระดับหนึ่งนั้นปรากฏว่าการศึกษาเรื่องการเลือกคู่ครองเกิดจากภาพกว้าง ๆ เรื่องของครอบครัวในฐานะเป็นสถาบันสังคม การเน้นย้ำเรื่องนี้อยู่ที่เรื่องประเพณีวัฒนธรรมที่ปฏิบัติกันมาเป็นกฎในเรื่องของการเลือกคู่ครอง การศึกษาแบบนี้จะเน้นที่จุดศูนย์กลาง คือ คู่สมรส (couple) และความพยายามในการเข้าใจกระบวนการรูปแบบ ความเกี่ยวข้องของกลุ่มคนสองคนต่อการสมรส ทั้งสองแบบนี้เป็นภาพกว้าง ๆ ที่ทำให้เกิดความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับคู่ครอง ตั้งแต่เริ่มทศวรรษ 1920 ได้มีทฤษฎีและงานทดลองในเรื่องการเลือกคู่ครองที่ได้ทำให้เกิดความก้าวหน้าขึ้น

การมองภาพกว้าง ๆ อย่างเป็นสถาบันในเรื่องการเลือกคู่ครอง คำถามทางสังคมวิทยา คือ การมองครอบครัวในฐานะเป็นสถาบันทางสังคมในเนื้อหาของสังคมใหญ่ที่มุ่งเน้นวิวัฒนาการของระบบการเกี้ยวพาราสี (courtship) ในขณะที่สังคมมีความเจริญขึ้น Bernard Murstein (1974, 1976) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของผลกระทบทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีต่อระบบการเกี้ยวพาราสีที่นำไปสู่การสมรส หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าในขณะที่สังคมเจริญขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการเกี้ยวพาราสีที่มีผลไปในแง่ที่ว่าระบบการเกี้ยวพาราสีมีความอิสระขึ้น ทำให้การจัดการสมรสแบบคลุมถุงชนลดน้อยลง โดยเฉพาะในสังคมแบบการปฏิบัติทางอุตสาหกรรม เพราะการคลุมถุงชนจะปรากฏพบในสังคมที่เป็นแบบที่มีความผูกพันในวงศ์ญาติอย่างแน่นแฟ้น หรือในสังคมที่การสมรสมีความสำคัญอย่างมากสำหรับครอบครัว และชุมชนในแง่ที่เป็นทรัพยากร หรือเป็นสถานภาพของการกำหนดแจกจ่ายทรัพยากร ส่วนในสังคมที่พัฒนาแล้ว เรื่องการสมรสเป็นเรื่องเฉพาะตัวที่จะเลือกตามใจสมัคร ระบบการเกี้ยวพาราสีก็เรียกได้ว่าเป็นการสมรส

ด้วย "ความรัก" แบบใจสมัคร เพราะเป็นความต้องการเรียกร้องประการแรกในการเลือกคู่ครองที่เปลี่ยนแปลงจากพื้นฐานการยึดฐานะเป็นหลักเปลี่ยนเป็นใช้ความรักเป็นตัวนำทาง (Borgatta 1992 : 1211-1212)

อย่างไรก็ตาม ความรักไม่จำเป็นต้องมีการสมรสเสมอไปมีการกล่าวว่าคุณทางโลกตะวันตก "รักแล้วจึงสมรส" ตรงกันข้าม คุณทางโลกตะวันออก "สมรสแล้วจึงรัก" (Borgatta, 1992 : 1165) ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกาความรักเป็นเสมือนเงื่อนไขที่สำคัญต่อการสมรส คุณลักษณะส่วนใหญ่ของความรักแบบเพื่อฝัน (Romantic Love) รวมตลอดถึงความรักอย่างมีเสรีภาพซึ่งเป็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างคู่รักที่จะปรับเข้าหากันหรือเพิกเฉยไม่ปรับ ตามความเป็นจริง คือ ความนึกคิดซึ่งความรักแบบเพื่อฝันเพิ่มพูนขึ้นบนความแตกต่าง และยังเป็นความรักที่เร้าร้อนรุนแรงเป็นความลึกซึ้งด้วยข้อผูกมัดทางอารมณ์ และรวมถึงความรักแบบผิวเผินเฉยเฉยหรือรักแรกพบ (Merrill, 1959)

การเลือกคู่ครองในสังคมที่แตกต่างกัน จะมีกฎเกณฑ์ต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่ว่า ใครเป็นคนที่เหมาะสมกับตนมากน้อยเพียงไรในสังคมต่างวัฒนธรรม การจัดการสมรสจึงเป็นเรื่องของผู้ปกครองเลือกคู่ครองให้สำหรับบุตรหลานของตนหนุ่มสาวอาจจะไม่รู้จักกันมาก่อน จนกระทั่งวันสมรสแต่โดยหวังว่าคู่หนุ่มสาวคงจะปรับตัวเข้าหากัน และกันได้ระหว่างการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยปกติผู้ปกครองมีหลักการเลือกคู่ครองบนความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และพอจะอยู่ร่วมกันได้ (Alex Thio 1986 : 290)

ในสมัยกลางของยุโรป เมื่อพูดถึงการสมรสเป็นเรื่องของทรัพย์สิน และทุก ๆ คนรู้ว่า "การสมรสโดยปราศจากความรัก" เพราะการคลุมถุงชน หมายความว่า "รักโดยไม่ได้ทำการสมรสด้วย" เพราะผู้ใหญ่อาจขัดขวาง (Clark, 1969) (Harold R. Kerbo 1989 : 482) และ

ปรากฏว่า ในทุก ๆ สังคมมีกระบวนการในการทำให้การสมรสง่ายขึ้น เช่นใน Bontok ประเทศฟิลิปปินส์จะให้เด็กผู้หญิงอยู่ในบ้านที่จัดเตรียมไว้เพื่อคนรัก จะติดต่อกันได้ และสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศได้อย่างเสรีโดยมุ่งหวังว่าจะมีการสมรสเกิดขึ้นในเวลาต่อมา พวก Ekoi ในไนจีเรียนิยมผู้หญิงรูปร่างท้วมด้วยเหตุนี้จึงต้องเลี้ยงดูเด็กผู้หญิงให้อ้วนเพื่อจะสมรสได้ พวก Yao ในอาฟริกากลาง และเผ่าดั้งเดิมบนเกาะ Canary จะส่งลูกสาวไปวัดหรือโบสถ์ที่มีหญิงชราฝึกการปฏิบัติ เรื่องที่ภรรยาควรรู้โดยเฉพาะเมื่อเป็นภรรยาของผู้ชายคนใดแล้ว (Scott, 1965) (James W. Vander Zanden 1979 : 419)

การศึกษาเรื่อง กระบวนการเลือกคู่ครองมีอุปสรรคเรื่องกระบวนการเก็บข้อมูล ในอดีตการศึกษาส่วนมากจะมีขนาดตัวอย่างคู่ครองขนาดเล็กเป็นอาสาสมัคร ส่วนมากมีอายุระดับนักศึกษาหรือคู่ที่ยังไม่เคยสมรสเลย และมีการตอบโดยใช้เหตุการณ์ในอดีตมากกว่าจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลระยะยาวหรือแบบการศึกษาต่อเนื่องระยะยาว ความยุ่งยากของกระบวนการจัดเก็บข้อมูลทำให้มีงานวิจัยน้อยชิ้นในเรื่องกระบวนการเลือกคู่ครอง (Borgatta 1992 : 1214-1215)

โดยสรุป การศึกษาเรื่องการเลือกคู่ครองได้เริ่มตั้งแต่ทศวรรษ 1920 ได้มีทฤษฎี และงานศึกษาในเรื่องการเลือกคู่ครองที่ได้ทำให้เกิดความก้าวหน้า โดยเริ่มจากความเข้าใจความสัมพันธ์ของการเลือกคู่ครองนักสังคมศาสตร์ เริ่มโดยการศึกษาข้อมูลทางประชากรเรื่องความเหมือนกันในทางศาสนา ช่วงชั้นทางสังคม อายุ และปัจจัยอื่น ๆ ที่ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์ว่าใครสมรสกับใคร ในระยะเวลาสั้น ๆ จากทศวรรษ 1960 ตลอดไปจนถึงทศวรรษ 1980 ได้หันไปสนใจเรื่องทฤษฎี และข้อมูลเพื่อตรวจสอบกระบวนการเลือกคู่ครอง แต่งานวิจัยมิได้ละทิ้งการศึกษาเรื่องสหสัมพันธ์เมื่อลักษณะของระบบครอบครัวเปลี่ยน ผู้วิจัยก็เริ่มพิจารณาการมองอย่าง

กว้าง ๆ ของทฤษฎีและข้อค้นพบอาจจะไม่ได้ภาพที่ชัดเจนเมื่อมีการเลือกคู่ในช่วงเลขวัยหนุ่ม-สาวไปแล้ว

สำหรับหัวข้อวิจัยเรื่อง การเลือกคู่ครองในประเทศไทยที่ได้สำรวจผ่านมามีไม่มากนัก น่าจะเป็นด้วยประเด็นยากลำบากที่กล่าวแล้ว ส่วนใหญ่ศึกษากลุ่มประชากรนิสิตนักศึกษา หรือนักเรียนมากกว่าจะเป็นกลุ่มที่อยู่ในสถานะพร้อมที่จะสมรสหรือสมรสแล้ว คำตอบจึงเป็นความนึกคิดมากกว่าความจริง ในปี พ.ศ. 2522 อัจฉรา ภาคิกะวัยวัฒน์ ได้ศึกษาข้าราชการพลเรือนของกทม. ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เฉพาะที่สมรสแล้วและในพ.ศ. 2534 ศิริสุข ยืนหาญ มีผู้ศึกษาเพื่อสานต่อเรื่องเดียวกันนี้ โดยใช้ประชากรในเขตกทม. ทุกระดับการศึกษา อาชีพ ทั้งที่ยังโสดและสมรสแล้ว ซึ่งต่อเนื่องจากการศึกษาปี พ.ศ. 2522 สำหรับการทําวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษากระบวนการเลือกคู่ครองให้ต่อเนื่องกันไป และเพิ่มการศึกษาในแนวคิดที่แตกต่างจากที่เคยศึกษากันมาและใช้ประชากรกลุ่มใหม่ซึ่งเป็นข้าราชการทหารที่สมรสแล้ว เพื่อต้องการทราบว่า การเลือกใครเป็นคู่ครองเท่าที่เกิเกิดขึ้นจริง ๆ นั้น พวกเขาเหล่านั้น ใช้ทฤษฎีและปัจจัยอะไรในระเบียบวิธีของกระบวนการเลือกคู่ครอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกระบวนการเลือกคู่ครองของนายทหารเรือ ทั้งนายทหารชายและนายทหารหญิง ระหว่างช่วงอายุ 25-50 ปี ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณลักษณะทางอายุ ชั้นชั้น ศาสนา การศึกษา
2. เพื่อศึกษาวิธีการเลือกคู่ครองในแนวคิดด้านความใกล้ชิด การเกี่ยวพาราสี ความรัก ความสัมพันธ์ใกล้ชิดและแรงจูงใจระหว่างบุคคล

ขอบเขตการศึกษา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต มีระยะเวลา ทุน และแรงงานจำกัด จึงจำกัดกลุ่มประชากรให้เล็กลง โดยเลือกศึกษาเฉพาะข้าราชการทหาร สังกัดกองทัพเรือ เป็นนายทหารทั้งชาย-หญิง ระหว่างช่วงอายุ 25-50 ปีประมาณ 500 คน สำเร็จการศึกษาอย่างต่ำชั้นปริญญาตรีจากโรงเรียนนายเรือ มหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศหรือเทียบเท่า ซึ่งสมรสแล้วหรือเคยผ่านการสมรสครั้งแรกมาแล้ว การที่เจาะจงศึกษาประชากรกลุ่มนี้เพราะพิจารณาเห็นว่าผู้วิจัยเองเป็นข้าราชการในสังกัดกองทัพเรือ งานวิจัยด้านนี้จากการสำรวจมายังไม่เคยมีใครเคยใช้กลุ่มประชากรทางทหารมาก่อนและที่น่าสนใจ คือ ประสงค์จะศึกษาข้าราชการทหารที่เป็นกลุ่มที่ได้เรียนรู้ และได้รับการอบรมขัดเกลาจากสถาบันที่มีระเบียบ วินัย แบบแผน กฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดจะมีแนวความคิดที่เลือกรับและปฏิเสธในเรื่องใดได้มากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการศึกษาเรื่อง การเลือกคู่ครอง
2. เพื่อเป็นกรอบอ้างอิงทางวิชาการและช่วยพัฒนาสถาบันครอบครัวในอุดมคติ
3. เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางสังคมวิทยากับงานวิจัยเพื่อที่จะใช้อธิบายปัญหาและอุปสรรคของการเลือกคู่ครองที่ดีในอนาคต

ทฤษฎีแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการเลือกคู่ครอง

1. ทฤษฎีความใกล้ชิด (Propinquity) หมายถึงข้อเท็จจริงที่ว่าคนอาศัยอยู่ใกล้กันและทำงานด้วยกัน มีแนวโน้มที่จะสมรสกัน งานการศึกษาหลายชิ้นในทศวรรษไม่นานมานี้ได้ให้ข้อสังเกตเรื่อง ผลกระทบของความใกล้ชิดในเรื่องที่อยู่อาศัย และความใกล้ชิดในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีต่อการเลือกคู่ (Peach 1974, Kahn and McGauhey 1977) ตัวอย่างเช่น Alfred C. Clarke (1952) ได้สัมภาษณ์คนจำนวน 431 คน ที่มาจดทะเบียนสมรสในเวลามากกว่า 3 เดือน ที่ Columbus รัฐ Ohio พบว่า ในครั้งแรกที่คู่สมรมีนัดกัน 54 เปอร์เซ็นต์ ของคู่ที่อาศัยอยู่ในช่วงตึกห่างกันภายใน 16 ช่วงตึก แนวโน้มนี้อาจจะจริงในบางกลุ่มมากกว่าบางกลุ่ม ในงานอาชีพนั้นผู้ชายที่ใช้ แรงงานมีความชำนาญเลือกคู่ที่อยู่ใกล้บ้านมากกว่าผู้ชายในประเภทงานวิชาชีพและการจัดการ ได้รับผลกระทบจากการอยู่ใกล้กันน้อยกว่าพวกที่ทำงานแบบไม่มีความชำนาญ (James W Vander 1979 : 421) จากหลักฐานที่ว่าความใกล้ชิด เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดว่าใครสมรสกับใคร ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีความเหมือนทางภูมิศาสตร์เขตเดียวกัน จะคุ้นเคยกันง่ายและสมรสกันง่าย Bossard (1932) แสดงว่าในช่วงแรก ๆ ของการจดทะเบียนสมรสของคนสองคนอยู่อาศัยใกล้ ๆ กัน คือ อยู่ในระหว่าง 2 ช่วงตึกในเมือง กฎของ Bossard ได้มาจากการค้นพบทดลองว่า "สัดส่วนของการสมรสลดลงเทียบกับระยะทางที่คู่นั้น ๆ อยู่ใกล้กันมากขึ้น" สังคมอเมริกันเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่มี Bossard ศึกษาเรื่องการเลือกคู่ในฟิลาเดลเฟีย และมีแนวโน้มที่จะคิดได้ว่ายิ่งสังคมเคลื่อนไหวมาก อิทธิพลของความใกล้ชิดได้เปลี่ยนไปในฐานะที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนในทางภูมิศาสตร์ ดังนั้นคน ๆ หนึ่งอาจแต่งงานกับคนที่อยู่ใกล้ ในปัจจุบันมากกว่าจะไปแต่งงานกับคนที่เคยอยู่ใกล้ในอดีตมาก่อน ผลของความใกล้ชิดที่เกิด คือ

คนที่ภูมิหลังเหมือน ๆ กันจะพบและแต่งงานกันเพราะอาศัยอยู่ในสถานที่อยู่เหมือน ๆ กัน (Borgatta 1992 : 1212)

คนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา และชนชั้นเหมือนกัน ชอบที่จะอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มันมิใช่ความประหลาดที่คนมีแนวโน้มสมรสกับคนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน คู่สามีภรรยาส่วนใหญ่ยังคงมาจากเมืองเดียวกันหรือเป็นเพื่อนบ้านกัน จากการศึกษาพบว่า โอกาส 50-50 มีมากกว่าที่คู่สามีภรรยาในอนาคต มาจากคนที่อาศัยอยู่ภายในระยะทางเดินทางถึงกัน (Kephart 1981) (อ้างใน Alex thio 1986 : 297) สรุปได้ว่าคนใกล้ชิดมีโอกาสคบหาสมาคมและสมรสกัน

2. สมมติฐานการจับคู่ (Matching Hypothesis) โดยทั่วไปปัจเจกบุคคล มีแนวโน้มที่จะจับคู่โดยดูจากรูปร่างหน้าตา Bernard J. Murstein (1972) พบข้อสนับสนุนสมมติฐานนี้ในการศึกษาคู่สมรส 99 คู่ที่เป็นคู่ทั้งแบบที่เรียกว่าคู่หมั้น (engaged) และผู้ที่ไปด้วยกัน (มีนัยหมายถึง (going together) Murstein เสนอแนะว่ามีความเสี่ยงน้อยในเรื่องการไม่ยอมรับ และมักจะให้คำมั่นว่าจะได้รับผลสำเร็จในเรื่องการนัด และพยายามเลือกบุคคลที่รูปร่างน่าสนใจและเหมาะกับตน James W. Vander Zanden 1979 : 422 จากการศึกษาที่น่าสนใจ เรื่องสหสัมพันธ์ของการเลือกคู่เกี่ยวกับแรงจูงใจทางร่างกายที่เหมือน ๆ กัน จากพื้นฐานของทฤษฎีความเท่ากัน เรื่องดังกล่าว อาจคาดได้ว่าคนที่มีความแรงจูงใจทางร่างกายเหมือน ๆ กันในระดับเดียวกันจะสมรสกัน การออกแบบการทดลองหลายอันได้ทำการทดสอบผลกระทบของแรงจูงใจทางร่างกายว่า มีความดึงดูดแก่คู่ (partner) ในการนัดหมายว่ามีศักยภาพเพียงใด โดยทั่ว ๆ ไปสภาพการทดลองได้ทำให้เห็นข้อค้นพบว่า คนที่ยิ่งดูน่ามองจะยิ่งเป็นที่ต้องการในการนัดหมายมากขึ้นเท่านั้น แต่การศึกษาคู่ (couples) จะพบปัจจัยเกี่ยวพันในเรื่องการเลือกคู่หรือคนที่ได้สมรสแล้วพบว่า จากผลวิจัยคนที่มีความ

เหมือน ๆ กันและน่าสนใจพอ ๆ กันจะสมรสกัน ในขณะที่แรงจูงใจเป็นค่านิยมทางสังคมเป็นคุณลักษณะในการเลือกคู่ และบ่งชี้ว่าเราเลือกคู่จากคนที่น่าสนใจหรือพออยู่กันได้ หากความสนใจน้อย คนก็อาศัยปัจจัยอื่นในการเลือกคู่ เช่น ความร่ำรวย, ฉลาด เป็นต้น (Borgatta 1992 : 1212)

3. ความคล้ายคลึงกัน (Homogamy) หมายถึง แนวโน้ม "ความชอบที่จะสมรสกับคนที่เหมือนกัน" - มีการศึกษามากกว่าร้อยชิ้นเรื่องความเหมือนกัน โดยศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะ เช่น อายุ เชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ ชั้นชั้นทางสังคม ทักษะสติ การศึกษา สถานภาพการสมรสที่มีมาก่อน ความฉลาด ความมั่นคงทางอารมณ์ สุขภาพ ความสูง และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีข้อยกเว้นบ้าง แต่ส่วนมากคนที่สมรสกันจะเลือกคนที่มีอะไร ๆ เหมือน ๆ หรือคล้าย ๆ กันมากกว่าที่จะสมรสกันเพราะความบังเอิญ (Rackwell, 1976)

(อ้างใน James W. Vander Zanden 1979 : 422)

บรรทัดฐานของพวกสมรสในกลุ่มวงศ์วารเดียวกัน (endogamy) ต้องการให้คนสมรสกับคนในกลุ่มเดียวกัน จากการวิเคราะห์สถิติที่เกี่ยวข้องชีวิตเรื่องรูปแบบการสมรส แสดงให้เห็นความเหมือนกันปรากฏอยู่ระหว่างคู่สมรสในเรื่อง อายุ เชื้อชาติ ชั้นชั้น ศาสนาและระดับการศึกษาแม้จะต้องมีความอดทนในการสมรสนอกกลุ่มวงศ์วาร (exogamous) ผู้สมรสจะมีความไม่เหมือนกัน จากข้อมูลแสดงว่า อายุของคู่สมรสจะใกล้เคียงกัน คือ ผู้ชายอายุมากกว่าภรรยา 2 ปี การสมรสระหว่างเชื้อชาติมีน้อย น้อยกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ ที่มีเชื้อชาติต่างกัน (U.S. Bureau of the Census, 1986) ในด้านชนชั้นเดียวกัน ต้องดูที่บรรทัดฐานของการสมรส ในกลุ่มโดยคนชั้นสูงจะมีข้อจำกัดในรูปแบบการสมรสมากที่สุด (Borgatta 1992 : 1212) อย่างไรก็ตาม เช่น ชนชั้นสูงในสหรัฐมีโอกาสในการหาคู่มากให้กับบุตรชายและบุตรสาวในระหว่างสมาชิกของชนชั้นสูงด้วยกัน โดยการเลือกที่อยู่อาศัย

การหาโรงเรียนมัธยม การออกงานสังคม และการส่งลูกชายและลูกสาว เข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยชั้นสูง (Damhoff, 1983) (อ้างใน Harold R. Kerbo 1989 : 484) ส่วนในการศึกษาผู้ชายมีระดับการศึกษาสูงขึ้นมี แนวโน้มว่า ผู้ชายพวกนี้จะสมรสกับผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่า (Rawlings, 1978) บรรทัดฐานนี้มีความสอดคล้องที่เน้นย้ำว่าผู้หญิงจะไม่มีระดับการศึกษา มากกว่าสามีของตน (hypergamous) เป็นการสมรสแบบภรรยามีการศึกษาน้อยกว่าสามีซึ่งมั่นคง และเป็นคู่ที่เหมาะสมกว่าระดับการศึกษาแบบการสมรสที่คู่สมรสที่ภรรยามีการศึกษาสูงกว่าสามี (hypogamous) (อ้างใน Borgatta 1992 : 1212) ซึ่งการวิจัยก็ปรากฏออกมาเป็นแบบนี้ (Houseknech and Macke, 1981)

คนส่วนใหญ่สมรสกันภายในชนชั้นเดียวกัน (The same social class) ในการศึกษาทางชนชั้น 55 เปอร์เซ็นต์ของคู่ครองมาจากชนชั้นเดียวกัน 40 เปอร์เซ็นต์ ชนชั้นจะต่างกันหนึ่งชั้นและ 5 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ต่างกันมากกว่าหนึ่งชั้น (Roth Peck, 1951) ชนชั้นทางสังคมยังคงเป็น ปัจจัยสำคัญในการเลือกคู่ครองทุกวันนี้ "คนส่วนใหญ่สมรสภายในชนชั้นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมเหมือนกัน" Bryan Strong และคณะได้กล่าว (1983) เพราะว่าคุณนิยม รสนิยม จุดมุ่งหมาย อาชีพ และความคาดหวังต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบเดียวกัน

คนส่วนใหญ่สมรสกันในกลุ่มสมาชิกของเชื้อชาติเดียวกัน (The same race) ถึงแม้ว่าปัจจุบันมี 2 เชื้อชาติสมรสกันเป็นจำนวนมากใน พ.ศ. 2513 แต่ก็ไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์ (Census Bureau, 1985) ถึงแม้ว่าการสมรสเหล่านี้จะสะท้อนถึงอิทธิพลของความคล้ายคลึงกัน Robert Merton (1941) ศึกษาการสมรสระหว่างเชื้อชาติ กล่าวว่าสามีเป็นคนผิวดำชั้นสูงและภรรยาเป็นคนผิวขาวชั้นต่ำหากมีอคติเรื่องเชื้อชาติ ซึ่งพอยอมรับกันได้ หากสามีผิวดำมีสถานภาพสูงกว่าภรรยา ความรู้สึกเช่นนี้ยังมีปรากฏในปัจจุบัน

แต่ลดระดับลงเล็กน้อย เพราะความอคติยังคงมีในระดับพอควรต่อคนผิวดำ แต่สำหรับชาวเอเชียจะมีอคติน้อย และชนกลุ่มน้อยที่ไม่ใช่คนผิวดำ จะไม่ค่อยมีอคติ จำนวนของคนผิวขาวที่สมรสกับพวกหลังจะมีมากกว่าสามเท่า (Census Bureau, 1985)

ปกติคนสมรสกับกลุ่มที่ศรัทธาในศาสนาเดียวกัน (The same religions faith) ถึงแม้ว่าบ่อยครั้งของความหลากหลายภายในศรัทธา การสมรสจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง ความยึดมั่นในสัจส่วนของกลุ่มศาสนา และความนิยมของการรวมตัวของกลุ่มในชุมชน ความคล้ายคลึงกันยังมีมากกว่าในกลุ่มแต่ละกลุ่ม เช่น ชาวยิว (Jews) ชอบที่จะสมรสกับยิวด้วยกันมากกว่า พวกแคทอลิก (Catholics) สมรสกับแคทอลิกด้วยกัน และแคทอลิกก็ชอบสมรสกับแคทอลิกด้วยกันมากกว่า พวกโปรเตสแตนต์ (Protestants) ที่ชอบสมรสกับโปรเตสแตนต์ด้วยกัน พวกแคทอลิกที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่ำกว่ากันเท่าไร ความเป็นไปได้ของความเหมือนกันยังมีสูงขึ้น ในปัจจุบันมีการสมรสระหว่างความเชื่อและศรัทธามากกว่าแต่ก่อน อย่างน้อยมีถึงหนึ่งในสามของการสมรสทั้งหมด (Strong, 1983)

ชาวอเมริกันมีแนวโน้มที่จะสมรสกับคนที่มีอายุใกล้เคียงกันกับตน (Very close to their own ages) คู่สามี-ภรรยาส่วนใหญ่มีอายุห่างกัน 2 ปีเท่านั้น ถ้าผู้ชายอายุ 18 ปีหรืออ่อนกว่าเมื่อเขาสมรสเขาชอบที่จะสมรสกับผู้หญิงที่แก่เดือนกว่าเล็กน้อย แต่ถ้าผู้ชายแก่กว่า 18 ปี ปกติจะสมรสกับผู้หญิงอ่อนกว่า ผู้ชายส่วนใหญ่ที่สมรสอายุ 25 ปี จะมีภรรยาอ่อนกว่า 3 ปี ถ้าผู้ชายอายุ 37 ปี ส่วนใหญ่สมรสกับผู้หญิงอ่อนกว่า 6 ปี อายุเฉลี่ยจะแตกต่างกันเพิ่มขึ้นจนกระทั่งผู้ชายอายุ 50 ปี หลังจากอายุนี้ ผู้ชายส่วนใหญ่จะสมรสกับผู้หญิงอายุใกล้เคียงกับตน (Schulz, 1982) (อ้างใน Alex thio 1986 : 297)

4. ความต้องการที่ส่งเสริมกัน (Complementary Needs)

Robert F. Winch (1958) เป็นผู้เสนอและให้ข้อพิสูจน์บางประการแต่ยังขาดหลักฐานสนับสนุนให้เห็นจริงเห็นจัง ทฤษฎีนี้เสนอว่าปัจเจกบุคคลจะแสวงหาคู่ครองที่ช่วยประกอบบุคลิกภาพที่เขายังขาดอยู่ ให้สมบูรณ์ขึ้น ซึ่ง Winch ได้อธิบายว่าการเลือกคู่ครองของปัจเจกบุคคลหนึ่ง ๆ ตามรูปแบบที่เขาต้องการนั้นจะเป็นไปในทางช่วยเสริมสิ่งที่เขาขาดให้สมบูรณ์มากกว่าจะเป็นการเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ เหมือนกับเขา (T.P. Omari 1966 : 164)

การหาสิ่งที่แต่ละคนต้องการมาให้องค์ประกอบของกัน และกัน ทำให้เกิดความรู้สึก ความพอใจและความอยู่ดี ข้อสังเกตของแนวทางกว้างๆ นี้มีแนวโน้มว่าจะเป็นความจริงข้าม กล่าวคือ คนที่ต้องการให้มีการเลี้ยงดูหรือดูแลผู้อื่น มีความต้องการแบบเห็นอกเห็นใจและช่วยคนอื่นในยามที่คนอื่นต้องการความช่วยเหลือ จะมีความสัมพันธ์แบบตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีความต้องการได้รับความช่วยเหลือหรือดูแล คนที่เด่นหรือเป็นผู้นำ จะพบว่ามีความสัมพันธ์แบบตรงกันข้ามกับคนที่มีความยินยอม หรือเป็นผู้ตาม คนชอบความรุนแรง (Sadist) คือ คนที่ได้รับความพอใจอย่างไม่รู้สึกตัว จากความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้น พบว่ามีความสัมพันธ์แบบตรงกันข้ามที่เหมาะสมกับคนที่ชอบความโศกเศร้า (Masochist) คือ คนได้รับความพอใจโดยไม่รู้สึกตัวจากความต้องทนทุกข์ทรมาน แต่มีข้อสังเกตว่าแม้การศึกษาในเรื่องเดียวกัน บางชิ้นจะสนับสนุนทฤษฎีนี้ แต่ก็มีทฤษฎีอื่นขัดแย้ง (Mass Apolonis & Jensen, 1971) (อ้างใน James W. Vander Zanden 1979 : 423)

แนวคิดเกี่ยวกับ "การเลือกคู่ครอง"

ภัสสร ลิมานนท์ (2516 : 1) ให้ความเห็นว่า การเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการทางสังคมที่มาก่อนการรวมเป็นครอบครัว

ก๊อ สวัสดิพานิชย์ (2518 : 125) กล่าวว่า หนุ่มสาวเมื่อถึงวัยอันสมควรและมีความพร้อมบางประการแล้ว ก็ย่อมคิดถึงการมีครอบครัวต่อไป หนุ่มสาวทั้งหลายจึงคบหาสมาคมกับเพื่อนต่างเพศ ความมุ่งหมายของการคบเพื่อนต่างเพศ อาจมีหลายประการ แต่ความมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การเลือกคู่ครอง

รัชนิกร เศรษฐรัฐ (2519 : 7) เสนอว่า การเลือกคู่ครองหมายถึง การที่หนุ่มสาวตัดสินใจเลือกบุคคลที่ตนพอใจมากที่สุด มาเป็นคู่สมรสเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ของตนขึ้น

วารุณี ปัทมสันต์ (2520 : 58) กล่าวว่า การเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการปฏิบัติสังสรรค์ที่เริ่มต้นด้วยการมีเพื่อนต่างเพศหลายๆ คน และคบหาสมาคมกันเป็นหมู่คณะ และในที่สุดอาจมาถึงการสนใจเพื่อนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

กมลลา แสงสีทอง (2525 : 26) เสนอว่า การเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการสำคัญอันหนึ่ง ก่อนที่จะเข้าสู่การสมรส และชีวิตครอบครัวสืบต่อไป

โยธิน ศันสนยุท (2533) การเลือกคู่ครอง คือ การแสวงหาคู่ครอง จัดเป็นพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น การเลือกคู่ครองของคนในวัยนี้ ส่วนใหญ่จะสามารถเลือกคู่ครองที่สอดคล้องกับความ เป็นจริงในชีวิตของบุคคลมากกว่าความฝันเฟื่องแบบวัยรุ่น การเลือกคู่ครองของคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจะมีลักษณะเด่น คือ มีความคล้ายคลึงกัน (ในด้านทัศนคติ ค่านิยม การนับถือ ศาสนา ระดับการศึกษา เป็นต้น) มีบุคลิกภาพที่ไปด้วยกันได้ (คล้ายคลึงกัน ไม่เหมือนกันแต่ไปกันได้ หรือตรงกันข้าม) มีระดับอายุใกล้เคียงกัน (โดยมากชายจะมากกว่าหญิง) มีอาชีพ มีความรัก

ใคร่ผูกพันเคารพนับถือ นิยมชมชอบซึ่งกันและกัน มีรสนิยมทางเพศไปกันได้ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสังคมรวมทั้งมีความรับผิดชอบ

โสภา ชปิลมันน์ (2534) การเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการทางสังคมในหลายๆ วัฒนธรรมยอมรับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญที่สุดของชีวิต

Kerckhoff และ Davis (1962) กล่าวว่า การเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการสำคัญอันหนึ่งในวงจรชีวิตของปัจเจกบุคคลในรูปของชุดกลิ่นกรอง ซึ่งสามีภรรยาจะต้องผ่านกระบวนการดังกล่าว

Bell (1963) เสนอว่า การเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการต่อเนื่องในการเลือกคู่ที่จะทำการสมรส โดยเริ่มพิจารณาแต่เฉพาะคนในกลุ่มเดียวกัน (endogamy) คนที่มีคุณสมบัติคล้ายกัน (homogamy) และคนที่มีบุคลิกที่ผู้เลือกต้องการ (personality need)

Garrett (1982 : 113) กล่าวว่า การเลือกคู่ครองเป็นกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญของชีวิตคนหนุ่มสาว ในหลายๆ วัฒนธรรมนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นลักษณะการเลือกจากบุคคลที่เหมาะสมโดยเปรียบเทียบภูมิหลังที่คล้ายคลึงกัน ชนชั้น ศาสนา อายุ

Harold R. Kerbo (1989 : 481) รูปแบบความคิดการเลือกคู่ครอง ในสังคมอุตสาหกรรมตะวันตก และโดยเฉพาะสหรัฐฯ ได้รวมถึงความรักแบบเพื่อฝัน (Romantic Love) ในสถานการณ์ซึ่งคน 2 คน เชื่อว่าพวกเขามีแนวคิดในการคบซึ่งกันและกัน ในรูปแบบของความผูกพันทางอารมณ์ที่แนบแน่น ซึ่งจะนำไปสู่การแต่งงาน

สรุปได้ว่า

การเลือกคู่ครอง ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของชีวิต เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะพิจารณาคุณสมบัติพื้นฐานของผู้ที่จะได้รับเลือกให้เป็นคู่ครอง โดยอาศัยหลักการที่ว่า การได้รู้สิ่งที่มีปัญหา ก่อนย่อมดีกว่ามาพบทีหลัง เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างสายไปเสียแล้ว (สุชาติ สมประยูร 2521 : 76)

การเลือกคู่ครอง ควรจะเลือกจากความพอใจ แต่ต้องคิดเสมอว่า เราอาจไม่ได้คู่ที่ดีก็ได้ (วิจิตรวาทการ 2494 : 126-127)

การเลือกคู่ครอง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ก่อนที่จะมีครอบครัว เหตุที่ทำให้มีการเลือกคนใดคนหนึ่งเป็นคู่ครองนั้น ได้แก่

- มูลเหตุทางอารมณ์ หมายถึง การที่ชายหญิงมีความรักต่อกัน
- มูลเหตุทางเศรษฐกิจ หมายถึง ต้องการยกฐานะของตนให้สูงขึ้น
- มูลเหตุทางสังคม หมายถึง การมีความสัมพันธ์หรือการชักนำของบุคคลอื่น หรือความสนิทสนมที่มีต่อกันมาช้านาน (ก่อ สวัสดิพานิชย์ 2519 : 127-128)

การเลือกคู่ครอง เป็นขั้นตอนหนึ่งในการดำเนินชีวิตครอบครัวจึงมีนักวิชาการทางสังคมวิทยา และมนุษยวิทยาให้ความสนใจศึกษาการเลือกคู่ครองของคนในสังคมต่าง ๆ แล้วนำมาตั้งเป็นกฎเกณฑ์ เพื่อชี้ให้เห็นว่า การเลือกคู่ครองมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างสังคม และมีหน้าที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคม ในสังคมต่าง ๆ เท่าที่มีการศึกษากันมาว่าด้วยเรื่องครอบครัวนั้น ล้วนแล้วแต่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง แต่จะมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง ซึ่งโดยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นประเพณี สมาชิกในสังคมที่จะยอมรับและปฏิบัติตาม เนื่องจากสมาชิกในสังคมได้รับการถ่ายทอดความคิดดังกล่าวมาตั้งแต่เด็ก อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมก็ผลักดันให้รู้สึกคล้อยตาม (กมลมาแสงสีทอง 2525 : 25-38)

การเลือกคู่ครอง เป็นกระบวนการทางสังคมที่ปัจเจกบุคคลได้ตัดสินใจเลือกบุคคล โดยใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่คิดว่าเหมาะสมกับตนมากที่สุด เพื่อที่จะเลือกบุคคลนั้นมาเป็นคู่สมรส ในบรรดาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเลือกคู่สมรส ปัจจุบันที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ สิ่งที่เรียกว่า "Romantic doctrine" เป็นการดึงดูดใจระหว่างหญิงและชาย โดยมีพื้นฐานมาจากความรักใคร่ หรือ บางทีเรียกว่า "Soul Mate" (Burgess และ Locke 1950 : 362) (อ้างในศิริสุข ยินหาญ 2534 : 7)

ปัจจุบันทั้งชายและหญิงมีฐานะเกือบเท่าเทียมกัน เนื่องจากการรับเอาอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกมากขึ้น จึงทำให้หญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น สามารถประกอบอาชีพนอกบ้านได้ทัดเทียมชาย รวมทั้งมีเสรีภาพในการคบหาสมาคมกับเพื่อต่างเพศ หนุ่มสาวมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองมากขึ้นโดยยึดถือเรื่องของความรักเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะมีคู่ครอง (สุภัตรา สุภาพ 2536 : 45-48)

การมีคู่ครองนั้น ถือกันว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งครั้งหนึ่งในชีวิตของบุคคล เป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทำให้เกิดฐานะและหน้าที่อย่างใหม่ คือ สถานภาพเป็นสามี และสถานภาพเป็นภรรยา พร้อมทั้งหน้าที่ซึ่งผูกพันอยู่กับสถานภาพทั้งสองนั้น อันเกิดจากความสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อกัน ความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบนี้มีใช้จำกัดอยู่เพียงในระหว่างคู่สามีและภรรยาเท่านั้น แต่ยังขยายออกไปถึงบุคคลและทรัพย์สินอันมีมาแต่เดิมของแต่ละฝ่ายอีกด้วย เช่น บิดา มารดา เครือญาติ และมิตรสหายของคู่ครอง เป็นต้น (พระเทพเวที 2536 : 18)

คู่ครองมีสองประเภทใหญ่ ได้แก่ คู่ครองซึ่งประกอบด้วย เพศชาย และเพศหญิง (Heterosexual) และคู่ครองซึ่งเป็นเพศเดียวกันระหว่างชายกับชายและหญิงกับหญิง (Homosexual) ในประเภทแรกยังแยก

ออกเป็นคู่ที่อยู่ด้วยกันด้วยความพอใจทั้งสองฝ่าย แต่ไม่แต่งงานกัน Cohabitators) และคู่ที่อยู่ด้วยกันด้วยการสมรสถูกต้องตามประเพณีนิยม (Married couples) ในประเภทที่สองแยกออกเป็นคู่เพศชายกับเพศชายอยู่ด้วยกันแบบสามีภรรยา (Gay Men) และคู่เพศหญิงกับเพศหญิงอยู่ด้วยกันแบบสามีภรรยา (Lesbians) โดยกล่าวกันว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้มีความจำเป็นต่อการศึกษาหนทางเลือกคู่ว่าควรจะอยู่กันแบบใดคนส่วนใหญ่ในปัจจุบันคิดว่า การสมรสไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะอยู่กันยืนยาว จึงต้องการศึกษารูปแบบอื่น ๆ เป็นรูปแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขกว่า มีการผูกมัดมากกว่า มีมั่นคงและมีความเท่าเทียมกันมากกว่าในรูปการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความพอใจทางเพศ ความคั่นเคยทางอารมณ์ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเหล่านี้น่าจะเป็นการพิจารณาการเลือกคู่ครองให้เหมาะสมกับตน เพื่อความสัมพันธ์ที่ถาวรของการอยู่ร่วมกันต่อไป (Philip Blumstein, 1983)

การเลือกคู่ครองในปัจจุบัน มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปเพราะสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตครอบครัว โดยทั่วไป ภาระหน้าที่ในครอบครัวต้องอาศัยความร่วมมือกัน ระหว่างสามีและภรรยามากขึ้น หน่่มสาวจึงเลือกคู่ครองที่สามารถให้ความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจในครอบครัวได้ดี และวิธีการจะได้คู่ครองดังกล่าวนี้ โดยการเลือกด้วยตนเอง (วาทีต อุตอามาตย์ 2524 : 34-35)

แนวคิดที่ต้องการพิสูจน์สมมติฐาน

1. แนวคิดเกี่ยวกับ "การเกี้ยวพาราสี" (Courtship)

การเกี้ยวพาราสี Rothman (1984) กล่าวว่าคือ สถานการณ์ที่มีความตั้งใจจะสมรสอย่างเปิดเผยชัดเจน การเกี้ยวพาราสีในความหมายกว้างเป็นการบรรยายถึงสังคมระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่ยังไม่ได้สมรส

Railey (1988) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในปัจจุบันการเกี่ยวพาราสาส์จะเป็นการเข้าใจในแง่มุมมองกว้าง ๆ คือ การสร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่อง ทั้งที่เป็นแบบไม่จริงจังไปจนจริงจังรวมการแสดงความรักที่ไม่ผูกมัด การนัดหมายและการจับคู่แบบคลุมถุงชน ทุกสิ่งที่กล่าวมาจะมีการเกี่ยวพาราสาส์อยู่ด้วย

ส่วนการจับ (Wooing) หมายถึง การเข้าหาบุคคลอื่นเกิดจากความชอบ ความรักซึ่งอาจสอดแทรกอยู่ในการเกี่ยวพาราสาส์ แต่ไม่ได้หมายความว่าผลลัพธ์จะเป็นการสมรส

Queen, Habenstein และ Quadagno (1985) ได้มีผลงานแบบคลาสสิกที่เป็นพื้นฐานของทัศนะกว้าง ๆ เรื่องรูปแบบการเลือกคู่ที่ไม่เหมือนกับรูปแบบที่พบในอเมริกาปัจจุบัน บางระบบมีการเกี่ยวพาราสาส์น้อยมากหรือไม่มีเลย เช่น ในหมู่คนจีนโบราณ ในหมู่ฮีบรู และโรมัน การสมรสจัดโดยหัวหน้าครอบครัวชาย ในหมู่ชาวกรีกโบราณหรือแม้แต่คนจีนปัจจุบันคู่บ่าวสาวก็ไม่เคยเจอกันเลยจนถึงวันแต่งงาน ในต้นศตวรรษนี้ได้มีการสมรสแบบหมั้นหมายกันตั้งแต่เป็นทารกในหมู่ของชาว Toda ในอินเดียตอนใต้และเจ้าสาวจะถูกทำลายพรหมจรรย์ เมื่ออายุ 10 ขวบ โดยผู้ชายที่ไม่ใช่คนในครอบครัวหรือหมู่ญาติหรือคนที่จะมาเป็นสามี ในยุคกลางของอังกฤษ ซึ่งมีความเชื่อตรงข้ามกับวรรณคดีเรื่อง ความเป็นอัศวิน เพราะความรักมีบทบาทน้อยมากในการเลือกคู่ในทุกชนชั้น เนื่องจากสมรสถูกจัดการโดยท่านลอร์ดหรือผู้ปกครองโดยมองเรื่องความต้องการเรียกร้องทรัพย์สินเป็นเรื่องใหญ่

Queen, Habenstein และ Quadagno (1985) ได้บรรยายรูปแบบของการเลือกคู่อีกแบบที่เกี่ยวข้องกับการเกี่ยวพาราสาส์ และบางรูปที่มีแบบความรัก รวมถึงระบบที่พบในชาวอิสราเอล Kibbutzim ในกลางศตวรรษนี้ ในหมู่พวกกลุ่มย้ายถิ่นที่มีเชื้อชาติเดียวกันในอเมริกา และหมู่คน

ผิวดำในอเมริกา ระหว่างยุคทาส (Ramu, 1989) กล่าวในตอนต้นศตวรรษ โดยเฉพาะตั้งแต่ทศวรรษ 1920 การเกี่ยวในสังคมตะวันตกได้มีส่วนของพื้นฐานความรัก ในสหรัฐอเมริกา ทุกวันนี้ไม่ใช่สิ่งที่ผิดธรรมดาที่คู่รักจะพบกัน จับกันและสมรสโดยปราศจากการที่ญาติที่เขานับถือจะรู้เห็น "เมื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมอื่น ๆ แล้ว วัฒนธรรมอเมริกันมีทางเลือกมากกว่าและมีการบังคับกันน้อยมาก"

ในระหว่างทศวรรษ 1800 การเลือกคู่ได้มีอิสระมากขึ้นจากความเติบโตของเมือง และจากการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม การเลือกถูกกระทบน้อยลงจากความมั่งคั่งน้อยลงว่าคุณสมบัติของบุคคล โดยเฉพาะความมีศีลธรรม ความกล้า และ "ลักษณะนิสัย" การเกี่ยวพาราสิค่อนข้างจะเป็นทางการโดยทั้งคู่จะประเมินอย่างระมัดระวังเกี่ยวกับคุณสมบัติของอีกฝ่าย การเกี่ยวพาราสิคเหมือนมีแนวโน้มที่พิเศษ และมีแนวโน้มไปในทางสมรส

จากปี 1900 จนถึงสงครามโลกครั้งที่สอง ได้มี "การนัดพบขึ้นทดลอง" (การมีนัดโดยไม่เป็นทางการ) อย่างมากและค่อยๆ นำไปสู่การนัดอย่างจริงจัง หรือมุ่งหวังจะมีการหมั้นหมายและลงท้ายด้วยการสมรส เป็นผลที่แน่นอนต่อเนื่องกันไป ต่อจากสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ละขั้นตอนมีเครื่องหมาย (เช่น ใส่เข็มแสดงความเป็นพี่น้องต่อมาก็ใส่แหวนหมั้น) แต่ละขั้นแสดงนิสัยของข้อผูกมัดระหว่างคู่ ในทศวรรษ 1950 ได้มีการพัฒนาวัฒนธรรมแยกย่อยของวัยรุ่น อายุการสมรสครั้งแรกได้ลดลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรง และการนัดเริ่มขึ้นเมื่ออายุน้อยกว่าแต่ก่อน การสำรวจความสัมพันธ์ทางเพศเดิมเคยเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนสุดท้ายของการเกี่ยว แต่ปัจจุบันได้เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นแม้แต่ในหมู่คู่ที่อายุน้อย

ในระหว่างทศวรรษ 1960 เป็นเวลาของ "ปฏิวัติทางเพศ" ผู้ที่อยู่ร่วมกัน แต่ยังไม่ได้อาศัย (cohabitation) เพิ่มขึ้น และเป็นที่ยอมรับ ไม่ใช่เพื่อจะทดแทนการสมรส แต่เป็นการชลอการสมรส ในระยะหลัง สงครามและโดยเฉพาะหมู่คนหนุ่มสาว ต้องการทั้งความอิสระและการพึ่งพิง (เช่น สิทธิในการมีอิสระทางเพศโดยปราศจากการยอมรับผิดชอบในการ เพศวิทยุหน้ากับผลลัพธ์หลายด้าน) ได้มีขึ้นอย่างกว้างขวาง (Queen, Hebenstein and Quadango, 1985) ในไม่นานผลก็คืออัตราของการตั้งครรภ์ นอกสมรสก็สูงขึ้นอย่างมาก พรหมจรรย์โดยเฉพาะในผู้หญิงถูกมองว่าสูงส่ง และถูกปกป้องอย่างมากในบางวัฒนธรรม แต่พรหมจรรย์ก็ไม่มีค่าอะไรใน บางวัฒนธรรม ที่เหมือน ๆ กันคือ ทุกสังคมพยายามบีบบังคับกลุ่มผู้ที่เข้า ชายในการสมรส แต่ข้อจำกัดที่ถูกต้องแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมและแต่ละ เวลา โดยประเพณีนิยมแล้ว การเป็นญาติกันทางสายเลือด และความเป็น ญาติพี่น้องกันโดยการสมรส ก็ถูกกำหนดให้อยู่หรือไม่อยู่ในชายที่จะแต่งงาน ได้หรือไม่ได้

แม้ว่าในกลุ่มผู้ที่มีส่วนร่วมในการเลือกระบบ "การเลือกเสรี" มี แนวโน้มมุ่งสู่ homogamy คือ การเลือกคู่แบบคล้ายคลึงกันในการเลือก การเกี่ยวพาราสีไม่ว่าจะเป็นความจำเป็นที่ดีหรือไม่ ในขณะที่สังคมกลายเป็น สังคมหลากหลายมากขึ้น มีการผสมผสานภายในการอยู่อาศัย การ ศึกษา การศาสนา หรือการเกาะกลุ่มการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ในการทำงาน แนวโน้มของการมีคู่ครองแบบต่างกันหรือตรงข้ามกัน (heterogamy) ก็ เพิ่มขึ้น นั่นคือ ในขอบเขตของการเลือกและขอบเขตของความปรารถนา ก็ จะมีนิยามกว้างขึ้น ความไม่เหมือนกันหรือความตรงข้ามกันนำไปสู่การคาด เตาได้ถึง "การมีความเป็นสากล"

ปัจจุบันการเกี่ยวพาราสีเป็นเรื่องของการเลือกอย่างเสรี คนที่ ร่ำรวยที่สมรสหรือมีการนัดหมาย Waller และ Hill (1951) ให้ข้อคิด

ว่าเรื่องการเกี่ยวพาแบบบังเอิญ และแบบจริงจัง จริง ๆ ที่อาจออกมาในรูปการแสวงหากำไร รวมทั้งมีการวิจารณ์เรื่องประเพณีการออกนัดหมายว่าเป็นการต่อรองทางเพศ และผู้ชายได้เปรียบผู้หญิงทั้งทางด้านการเงินและเรื่องด้านเพศ ลักษณะการนัดหมายที่ผิวเผิน จึงเป็นเรื่องของธุรกิจ มีการหลอกลวง และเกิดความกังวลใจสูง ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความกลัวการไม่ยอมรับ ทำให้เกิดอุปสรรคเพิ่มขึ้น การเกี่ยวพาราสีเป็นการเน้นย้ำเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) อิสระเสรีภาพ แข็งแกร่งธุรกิจ มีการแข่งขัน และความสำเร็จซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นถึงสังคมส่วนใหญ่ภายในหน้าที่ที่สังคมนั้นทำอยู่ บางคนอาจถามว่าระบบนี้ได้เตรียมให้ผู้เข้ามีส่วนร่วมในระบบมีความรู้สึกใด ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการสมรสที่จะต้องได้รับความร่วมมือ และการประณีตประนอมเพื่อให้การสมรสนั้นยืนยาวอยู่รอดตลอดไปหรือไม่

Adams (1979) ได้พัฒนาข้อเสนอทางทฤษฎีเพื่ออธิบายว่าการเกี่ยวพาราสีได้เริ่มต้นจากการรู้จักมักคุ้น คู่กันเคยกันไปจนกลายเป็นการสมรส (หรือกลายเป็นการออกห่างจากการสมรสได้อย่างไร) ข้อเสนอดังกล่าวได้แก่

1. ความใกล้ชิดในด้านสถานที่อยู่ใกล้กัน หรือมีเวลาใกล้กัน (Proximity) ที่ทำให้การติดต่อย่างขึ้น เป็นเงื่อนไขแรกของการเกี่ยวพาราสีและการสมรส
2. ยิ่งเวลาผ่านไป การสมรสก็เหมือนกับคู่ที่มีความใกล้ชิดในด้านการอยู่ใกล้กัน (propinquitous) ในปัจจุบันมากกว่าจะเป็นการใกล้กันในครั้งแต่ก่อน ๆ
3. ความใกล้ชิดในการอยู่ด้วยกันเพิ่มขึ้นทำให้เกิดแรงจูงใจและแต่งงานกันกับคนในแบบประเภทเดียวกันที่เหมือนตัวเอง

4. แรงจูงใจระยะแรก ๆ ที่มีผลในการกระตุ้นทันที เช่น การดึงดูดทางร่างกายจากบุคลิกหน้าตา การมีค่านิยมทางความประพฤติภายนอกที่แสดงออกมาและความสนใจเหมือน ๆ กัน
5. ยิ่งชอบมากเท่าไรก็มีปฏิริยาสัมพันธ์ตอนแรกเริ่มมาก ก็จะทำให้ความสัมพันธ์ก้าวหน้าเกินกว่าแรงจูงใจในระดับแรกมากขึ้นเท่านั้น
6. ยิ่งมีปฏิริยาทางบวกมากเท่าไรต่อคนที่ชอบเปิดเผยตนเอง ก็ยิ่งจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างคู่มากขึ้นเท่านั้น
7. ยิ่งมีความสัมพันธ์กันดีมากขึ้นในระหว่างคู่มากความสัมพันธ์ก็จะมากเหนือระดับแรงจูงใจในระยะแรกมากขึ้นไปอีก
8. ยิ่งมีการเห็นพ้องต้องกันระหว่างคู่ว่ามีค่านิยมเหมาะสมกันเพียงใดก็ยิ่งทำให้มีความสัมพันธ์ก้าวหน้าเป็นความประทับใจในระดับลึกซึ้งมากขึ้นเท่านั้น
9. ยิ่งมีความเหมือนเรื่องแรงจูงใจทางร่างกายในระหว่างคู่มากขึ้นเท่าใด ความสัมพันธ์ก็จะก้าวหน้าเป็นความประทับใจระดับลึกมากขึ้นเท่านั้น
10. ยิ่งคู่นั้นมีบุคลิกลักษณะเหมือนกัน (similar) เท่าใด ความสัมพันธ์ก็ก้าวหน้าเป็นความประทับใจระดับลึกมากขึ้นเท่านั้น
11. ยิ่งประเภทของความเหมือน (categorical homogeneity) ของคู่นั้นมีความเด่น (salient) เท่าใด ความสัมพันธ์ก็จะก้าวหน้าเป็นความประทับใจระดับลึกมากขึ้นเท่านั้น
12. ยิ่งประเภทของความแตกต่างกัน (categorical heterogeneity) ของคู่นั้นมีความเด่น ความสัมพันธ์ก็จะสิ้นสุดลง อาจจะตั้งก่อนหรือหลังความสัมพันธ์จะถึงระดับลึกของความประทับใจ
13. ยิ่งความไม่ชอบของบิดามารดาเข้ามาสอดแทรกก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นเท่าใด ความสัมพันธ์ก็ดูเหมือนว่าจะยิ่งจบลงได้ตั้งก่อนหรือหลังความสัมพันธ์จะถึงระดับลึกของความประทับใจ

14. การเปลี่ยนแปลงความแรงจูงใจ (alternative attraction) ของคู่ที่อยู่ปัจจุบันอาจเกิดขึ้นในระยะใดของความสัมพันธ์ของคู่ก็ได้ ยิ่งความเปลี่ยนแปลงทางแรงจูงใจนั้นมีความรุนแรงเกิดขึ้นแก่คู่คนใดคนหนึ่งมากเท่าใด ก็ยิ่งดูเหมือนจะทำให้ความสัมพันธ์ของคู่แรกหรือคู่ดั้งเดิมยุติลงมากเท่านั้น

15. ยิ่งสมาชิกของคู่มิพบปะตลอดคล้อยไปด้วยกันได้มากเท่าไรก็ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์จะยิ่งอยู่รอดตลอดมากขึ้นเท่านั้น

16. ยิ่งในระหว่างหมู่สมาชิกของคู่สมรสได้รู้จักลักษณะกันดีมากเท่าใดก็ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์จะยิ่งอยู่รอดตลอดมากขึ้นเท่านั้น

17. ยิ่งแต่ละคนของคู่นั้นกำหนดอีกคนหนึ่งเหมือนกับว่าเป็น "สิทธิ์" หรือ "เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่ฉันสามารถได้มา" มากขึ้นเท่าใด ก็ดูจะเหมือนว่าความสัมพันธ์นั้นจะยุติการสมรสให้สั้นน้อยลงเท่านั้น

18. ยิ่งความสัมพันธ์เคลื่อนไหวไปในระดับความเป็นคู่ของชุมชนมากเท่าไร ก็ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์นั้นจะยุติการสมรสให้สั้นน้อยลงเท่านั้น

19. ยิ่งความสัมพันธ์เคลื่อนไหวไปทางที่เป็นชุดความสัมพันธ์แบบเลื่อนขึ้นเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ก็ยิ่งดูเหมือนว่าจะยุติความสัมพันธ์ให้สั้นลงได้น้อยลงเท่านั้น (Adam, 1979)

Adams (1979) ได้ให้ปัจจัยเกี่ยวกับข้อเสนอ 19 ข้อ ปัจจัยแรก เช่น บุคลิกท่าที หน้าตา ความสามารถที่เป็นคนเก่ง มีความเด่นมาก สำหรับ ผู้ชายชอบผู้หญิงที่มีหน้าตาสวยงาม แต่ผู้หญิงชอบผู้ชายเก่ง ปัจจัยที่สอง เช่น การเข้ามาเกี่ยวข้องกับบิดามารดาของคู่ครองจะมีผลแตกต่างออกไปในระยะยาว เมื่อเปรียบเทียบกับผลในระยะสั้น ประการที่สามระยะเวลาในการเกี่ยวอาจจะนำไปสู่การตัดสินใจที่แตกต่างในชีวิตภายหลัง เช่น การหย่าร้าง หรือบุตรจากการสมรสครั้งก่อนเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการตัด

ลินใจ (Bulcroft and O' Connor, 1986) สุดท้ายปัจจัยช่วงชั้นทางสังคมอาจจะมีผลต่อค่านิยมในการคาดหมายข้อเสนอเหล่านี้

ปัจจัยก่อนการสมรสที่มีส่วนในการตัดสินใจ Kirkpatrick (1950) ได้สรุปไว้ ซึ่งได้แก่ความสุขของการสมรสของบิดามารดา การมีระยะเวลาเกี่ยวพาทียาวนานพอเพียง การมีข้อมูลทางด้านเพศอย่างพอเพียงในสมัยเด็ก การมีชีวิตสมัยเด็กที่มีความสุขที่รวมทั้งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดา การเห็นด้วยในความสัมพันธ์ในการเกี่ยวพาของผู้อื่น ๆ การตัดสินใจที่ดีก่อนการสมรสของคู่นี้ และมีความตั้งใจอย่างรุนแรงในการที่จะสมรส การไปด้วยกันได้หรือการมีสิ่งเหมือน ๆ กันในเรื่องอายุ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา และอายุล่าสุด คือ ช่วงเกือบ 20 ปี เมื่อจะสมรส

จากการที่นักวิชาการศึกษาเรื่องการเลือกคู่ตั้งแต่ทศวรรษ 1970 Murstein (1980) ซึ่งคาดว่าในอนาคตจะเน้นเรื่อง "สิ่งที่เป็นอยู่ถาวรมาแต่เดิม" ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ เชื้อชาติ ชนชั้น ศาสนา และเน้นมากเรื่องลักษณะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเกี่ยวพา

การศึกษาเรื่องกระบวนการเกี่ยวพาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอย่างกว้างขวางเรื่องความสัมพันธ์ที่ "ใกล้ชิด" หรือ "คุ้นเคย" ว่าเป็นการประพฤติปฏิบัติ (Brehm, 1985) ที่เปลี่ยนจากการนัดแบบประเพณีนิยมสไตล์เดิมไปเป็นแบบที่ไม่เป็นทางการคือ การควงคู่กันไปข้างนอกหรือไปแบบไปงานปาร์ตี้ สนุกสนาน และเปลี่ยนจากแบบที่ให้ฝ่ายชายจ่ายเงินตลอดไปเป็นการแบ่งกันจ่ายค่าใช้จ่าย ส่วนหนึ่งนั้นสิ่งที่จะติดตามมาด้วยการที่บรรทัดฐานที่ยังคับให้เกิดการสมรสได้อ่อนลง (Thornton, 1989) และอีกส่วนจากแนวโน้มที่มุ่งไปสู่การมีความสัมพันธ์ทางเพศอย่างเท่าเทียมกัน นักวิชาการยังสังเกตเห็นเรื่องความเหมือนกันในความสัมพันธ์ที่ประสบผลสำเร็จ

ในหมู่คนที่มีสองเพศ (androgynous) มากกว่าในหมู่ผู้ชายที่มีความเป็นชาย และผู้หญิงที่มีความเป็นหญิงแบบประเพณีนิยม (Cancian, 1986)

ในการศึกษาแรกๆ แสดงรูปแบบของการเกี้ยวพาที่นำไปสู่การพบปะสังสรรค์ และการนัดพบในเวลาเมื่อไม่นานมานี้ได้มีการพบเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับความรักอย่างมากโดยระบุรูปแบบของความรัก เป็นที่น่าสนใจอีกครั้งในด้านลบคือ ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงของการเกี้ยวพาที่ได้แสดงอัตราเพิ่มมากขึ้นในกิจกรรมเช่นนี้ และเปิดเผยว่ามีจำนวนน้อยมากที่มีประสบการณ์ความรุนแรงในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด โดยระบุว่า เป็นความเคลื่อนไหวทางความรัก

เนื่องจากสังคมเติบโตขึ้นก็ยิ่งซับซ้อนมากขึ้นและอัตราการเปลี่ยนแปลงดูเหมือนจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความสับสนในกระบวนการเลือกคู่ครองก็ดูเหมือนจะมีมากมาย การศึกษาในเร็ว ๆ นี้ศึกษาพวกนักศึกษาในวิทยาลัยที่มีการนัดหมายได้แสดงให้เห็นว่า คนหนุ่มสาวเหล่านี้มีปัญหาเรื่องความจริงเกี่ยวกับลักษณะทุก ๆ อย่างของกระบวนการและการเลือกที่เขากระทำขึ้น (Laner, 1989) อัตราการหย่าที่สูงในเมื่อไม่นานมานี้ได้ก่อให้เกิดการขาดความมั่นคงภายหลังเมื่อได้ตัดสินใจสมรสไปแล้ว สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นจากคำถามที่ได้ยินบ่อยมากกว่า "ฉันจะสามารถแน่ใจได้อย่างไรว่าฉันได้เลือกคู่ถูกต้องแล้ว" นักสังคมวิทยาและนักวิชาการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องยังคงศึกษาต่อไปถึงเรื่องของปัจจัยที่เพิ่มขึ้น

(อ้างใน Borgatta 1992 : 332-338)

พิธีการนัดหมาย (The Dating Ritual) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการพัฒนาอย่างกว้างขวางในเรื่องประเพณี การนัดหมายของชาวอเมริกัน โดยแพร่กระจายไปในเมืองอุตสาหกรรมต่าง ๆ

มันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสหรัฐฯในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ก่อน ค.ศ. 1970 การนัดหมายมีพิธีการมาก ชายหนุ่มต้องขออนัดพบหญิงสาวอย่างน้อยหลายครั้งเพื่อความก้าวหน้า โดยปกติเป็นเรื่องของผู้ชายเป็นคนออกค่าใช้จ่าย เวลาจะไปไหน และการให้ความดูแลช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เช่น การเปิดประตูรถให้ฝ่ายหญิง คนรักกันต้องไปในที่ต่าง ๆ ด้วยกัน เช่น ไปดูภาพยนตร์ ไปเดินร่ำ ไปฟังดนตรี หรือไปดูลูกบอล

ทุกวันนี้ การนัดหมายกลายเป็นเรื่องสบาย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน ในความเป็นจริง คำว่า "Date" ปัจจุบันเป็นคำเชยไม่ทันสมัยของหนุ่ม-สาวส่วนใหญ่ ซึ่งมักใช้คำว่า "ปาท่องโก๋" (Getting together) หรือ "เงาตามตัว" (handing-around) มากกว่า Spontaneity เป็นชื่อของการกระทำในรูปแบบหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นโดยตัวของมันเอง ชายหนุ่มอาจจะพบหญิงสาวที่ร้านอาหาร ได้พูดคุยกันเล็กน้อย ถ้าเขาได้พบเธอในวันต่อมา เขาอาจถามเธอว่า อยากไปเที่ยวทะเล ไปห้องสมุด หรือไปรับประทานอาหารเบา ๆ เกอร์กัน ผู้ชายและผู้หญิงชอบไปเป็นกลุ่มมากกว่าไปเป็นคู่ ไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่มีใครคิดเป็นการนัดหมาย การไปไหนด้วยกันผู้ชายคิดว่ามีความสำคัญน้อยลง ผู้หญิงอาจเป็นคนชวน และแนะนำสถานที่ที่จะไป เป็นผู้จ่ายเงินเอง และเริ่มความสัมพันธ์ทางเพศก่อน ความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการสมรสเกิดมากขึ้น แต่มีแนวโน้มสะท้อนความรู้สึกและความปรารถนามากกว่าความต้องการ (สำหรับผู้ชาย) เพื่อพิสูจน์ตนเอง แต่ผู้หญิงเพื่อสำนึกในบุญคุณ (Strong et al., 1983 ; Cox, 1984)

อย่างไรก็ตาม การนัดหมายยังคงมีการกระทำต่อไปมันเป็นรูปแบบความเพลิดเพลิดของชีวิตอย่างชัดเจน มันเป็นหนทางหนึ่งของสถานะภาพที่จะนำมาซึ่งผลของความสำเร็จของศักดิ์ศรีที่สูงขึ้นของบุคคล คือ สถานะภาพที่สูงขึ้นในตัวของเขา การนัดหมายได้เตรียมการให้บุคคลมีโอกาสที่จะเรียนรู้ความไปด้วยกันได้หรือไปกับเพศตรงข้าม และในที่สุดมันให้โอกาสสำหรับการ

เกี่ยวพา สำหรับการตกหลุมรักกับคู่สามีหรือภรรยาของตนในอนาคต (Which 1974)

(อ้างใน Alex thio 1986 : 296)

2. แนวคิดเกี่ยวกับ "ความรัก (Love)"

นักสังคมวิทยาเห็นพ้องกันว่า ความรักเป็นหนึ่งในแนวคิดที่เข้าใจยากที่สุด ความรักแตกต่างกัน มันขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และสถานการณ์ เช่น ความรักของเด็ก ก็ไม่เหมือนกับความรักของพ่อและแม่ สามีภรรยา ญาติ พี่น้อง เพื่อน หรือคนรัก แนวความคิดของความรักมีมากมายโดยอิทธิพลของเงื่อนไขทางวัฒนธรรม โดยสรุปความรักจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและยังไม่มี ความหมายกระจ่างชัดในเรื่องความรักแบบเพื่อฝัน (Romantic Love) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครอง โดยทั่วไปนักสังคมวิทยามีความคิดว่า สิ่งนี้เป็นพื้นฐานสำหรับการก่อรูปความรักที่มั่นคงและรวมสิ่งต่าง ๆ ของทางเลือกที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปัจจัยทางอารมณ์ไม่มีเหตุผลที่สมบูรณ์แม้ในส่วนข้อบัญญัติทางศาสนาให้มีคนรักที่แท้จริงเพียงคนเดียว แต่ในความเป็นจริง เราารู้กันว่ามนุษย์ตกหลุมรักและเลิกลากันไปหลายครั้งหลายหนในชีวิตหนึ่ง

สำหรับคู่สมรสที่ประสบผลสำเร็จความนึกคิดด้านความรัก และจินตนาการความรักแบบเพื่อฝันจะต้องจบลงด้วยการสมรส ซึ่งเป็นพื้นฐานนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย ความสนใจทั่ว ๆ ไป การยอมรับซึ่งกันและกันและมิตรภาพที่ไปด้วยกันได้ ทั้งหมดได้มาจากพื้นฐานความเป็นของกันและกัน

ความแตกต่างทางเพศที่มีผลสืบเนื่องมาจากความรัก ผู้หญิงแสดงรูปลักษณะนิสัยของตนด้วยดวงตาที่เต็มไปด้วยความรู้สึกของความรัก ขณะที่ผู้ชายเป็นคนนำมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ จากการวิจัยแสดงว่าผู้ชายตกหลุม

รักเร็วมากกว่าผู้หญิงและสุขุมรอบคอบน้อยกว่า ผู้หญิงสามารถซ่อนเร้นความรู้สึกภายในต่อการสูญเสียได้มากกว่า สุขุมรอบคอบมากกว่าหรือไม่กล่าวโทษในการก่อและบำรุงรักษามิตรภาพของความรัก (Hochschild, 1983)

นักสังคมศาสตร์ (Kemper, 1988 ; Lasswell, 1980) กล่าวว่า ความรัก จะเริ่มต้นด้วยรูปแบบที่ปรากฏทางร่างกายและไปที่หัวใจ เช่น หัวใจเต้นแรง เหงื่อออกมาก และอื่น ๆ อาการเหล่านี้เป็นสิ่งสัมพันธ์กับอารมณ์ ๆ เช่น ความกลัว แต่ทั้งหมดคือ ความพอใจที่มีความสุข ขึ้นต่อไป คือ การรุกเร้าเพื่อตอบสนองความรัก เงื่อนไขที่ได้ผลที่สุดของความรักที่งอกงามต้องให้คู่รักมีความเกี่ยวพันเท่า ๆ กัน และผูกมัดซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์กัน ถ้าไม่เท่ากันคนที่ถูกผูกมัดมาก จะเสียเปรียบต้องยอมเป็นเบี้ยล่างเสมอ

ลักษณะแตกต่างหลายรูปแบบของความรัก ความรักแบบอารมณ์ เป็นความเร้าร้อนรุนแรง บางครั้งรวดเร็วมีความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับคนเป็นการง่ายที่คน ๆ หนึ่งจะเกิดความรักใคร่รักใคร่คน ถ้าคน ๆ นั้นถูกเลี้ยงมาอย่างเชื่อว่า ปรากฏการณ์เช่นนี้จะต้องเกิดขึ้นในการติดต่อกับคนที่เป็นที่สนใจและเกิดพฤติกรรมการรุกเร้าทางสรีระในระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องของความรักอาจจะเกิดที่ไหน เมื่อใดก็ได้ เช่น ที่ทำงาน จากความใกล้ชิดและการดูแลกัน หรือในสถานศึกษาจากมิตรภาพ ทำให้เกิดความรักแบบเพื่อน ซึ่งมีความเข้มข้นน้อยกว่าความรักแบบอารมณ์ โดยต่อไปจะกล่าวถึงทฤษฎีความรักแบบอารมณ์รักใคร่ (Theory of Passionate Love) โดย Hartfield & Walster นอกจากนี้ Hendrick ได้เสนอผลงานด้านความรัก โดยตัวแบบ 6 ส่วน และ Sternberg ได้สร้างแบบความรักรูปสามเหลี่ยม ดังนี้

2.1 ทฤษฎีความรักที่มีอารมณ์รักใคร่ (A Theory of Passionate Love)

ทฤษฎีที่แพร่หลายมากเรื่องความรักที่ลึกซึ้ง ได้เสนอเงื่อนไข 3 ประการที่จำเป็นที่ทำให้เกิดความรักโดย (Hartfield & Walster, 1981)

ก. การเรียนรู้เกี่ยวกับความรัก เริ่มด้วยให้เชื่อในความรักและ คาดหมายว่าความรักจะเกิด (Dion & Dion, 1988) เราต้องเรียนรู้ว่า ความรักนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไปหลังจากการมีลูกหลาน เราจึงเตรียมตัวที่จะรับความรู้สึกแบบนี้เอาไว้เมื่อ "คนที่ตรงกับใจของเรา มาถึง" (Dion & Dion, 1975) แต่ความรักเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์แต่ง เรื่องขึ้นมาในประวัติศาสตร์ และไม่ใช่อะไรที่มนุษย์จะยอมรับได้อย่างเป็น สากล แม้แต่ทศวรรษ 1990

แนวคิดของความรักกำเนิดขึ้นในยุโรปในระหว่างยุคกลางแรกเริ่ม มันถูกพรรณนาว่า เป็นความรู้สึกที่บริสุทธิ์-และศักดิ์สิทธิ์ ที่แยกออกจากความปรารถนาทางเพศจนในปลายศตวรรษที่ 17 ในอังกฤษได้ถือเอาความรักทำให้เกิดการแต่งงานที่เป็นอุดมคติ (Stone, 1977) ในอินเดีย ภาพยนตร์เกี่ยวกับคู่สมรสที่สมรสเพราะความรัก (มากกว่าเพราะพ่อแม่จัดหาคู่ให้) ได้เริ่มเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในหลายปีที่ผ่านมา (Kanfman, 1980) ตามรายงานปี 1986 ในโซเวียตมีผู้หญิง ประมาณเพียง 50 เปอร์เซนต์ และมีผู้ชายเพียง 33 เปอร์เซนต์เท่านั้น ที่สมรสเพราะความรักส่วนมากเชื่อว่าสมรสเพราะเปล่าเปลี่ยว เพราะจะได้มาร่วมงานกันแบ่งปันสิ่งที่สนใจร่วมกัน หรือเพื่อจะได้ตั้งครอบครัว ในทางตรงข้ามคนอเมริกา (87 เปอร์เซนต์) เชื่อว่าความรักสำคัญมากต่อการแต่งงานที่ดี ในเหตุการณ์ใด ๆ ก็ตามเหตุผลหนึ่งของการที่เราจะตกลงรักได้เราต้องเรียนรู้ก่อนว่านั่นคือ สิ่งที่เราคาดคิดว่า จะทำ

ข. การคำนึงถึงตัววัตถุประสงค์ที่เหมาะสมที่จะรักได้ คือ การเสนอดัวของคนที่เหมาะสมในฐานะเป็นเป้าหมายของอารมณ์ (คือจะต้องมีคนให้เรารัก) สำหรับคนส่วนใหญ่แล้ววัตถุที่จะรักก็ต้องมีรูปร่างหน้าตาที่ดึงดูดใจ เป็นเพศตรงข้าม มีหลักฐานว่าความคล้ายคลึงกันในทางพันธุกรรม มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดความสนใจนี้ (Rushton, 1989 b ; Rushton & Nicholson, 1988)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาชายหญิงอายุที่แตกต่างกันพบว่า การมีความสัมพันธ์ระยะสั้น ๆ กับคนที่แปลกหน้าและเกิดประสบการณ์ "รักแรกพบ" (love at first sight) เป็นเรื่องธรรมดา (Averill & Boothroyd, 1977) แม้แต่ในห้องปฏิบัติการทดลอง หากมีการแนะนำคนแปลกหน้า แม้จะชว่งเห็นหน้ากันแค่ 2 นาที อาจจะมีความรู้สึกว่าเกิดความรักลึกซึ้งซึ่งกันและกันได้ (Kellerman Lewis & Laird, 1989)

Buss (1988) ระบุว่า "วัตถุประสงค์ที่จะเกิดความรักที่ลึกซึ้งนั้น เป็นอะไรที่กำหนดไว้ตามวิวัฒนาการทางชีววิทยา ทำให้เกิดลูกหลานที่เราให้กำเนิดออกมาสำเร็จผลได้ จากมุมมองนี้การมีพฤติกรรมทางความรักก็จะอยู่ดำรงต่อไปในการสร้างพันธุกรรม เพราะจะนำไปสู่การเลือกคู่ที่สามารถผลิตและอบรมเลี้ยงดูดูแลเด็ก ๆ ต่อไป Buss (1989) ได้ทำการทดสอบข้อเสนอนี้โดยการตรวจความชอบของผู้แต่ละคนในผู้ชายและผู้หญิงมากกว่า 10,000 คน ในประเทศต่าง ๆ พบข้อสันนิษฐานว่าเพศหญิงทั่วโลก จะให้ค่าสูงสุดกับผู้ชายที่มีศักยภาพสูงในความสามารถในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ความทะเยอทะยาน ความขยันหมั่นเพียรความรับผิดชอบ ความเป็นผู้ใหญ่ ส่วนผู้ชายจะนิยมผู้หญิงที่มีความสามารถในการมีบุตร (reproductive capacity)

ยิ่งไปกว่านั้นความแตกต่างทางเพศ และอายุมีส่วนสร้างความพึงพอใจในการเลือกคู่ (Kenrick และ Keefe (1990) ซึ่งให้เห็นว่าทั้งในอเมริกา

และอินเดียน ผู้ชายที่ทำการโฆษณาหาคู่จะชอบคู่ที่อายุน้อยกว่า และยิ่งผู้ชายนั้นอายุมากก็ยิ่งชอบผู้หญิงอายุน้อย ส่วนผู้หญิงที่ชอบผู้ชายที่อายุแก่กว่า ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงสำหรับการสมรสของคนบางกลุ่ม

ในแนวคิดของทฤษฎีความเสมอภาค (Equity Theory) ในสังคมที่ผู้ชายได้เปรียบกว่าผู้หญิง ผู้ชายก็จะได้กำไรจากความดึงดูดทางสรีระร่างกาย และความสาวของผู้หญิง บนพื้นฐานของเป้าหมายในการมีบุตร Kewrick และ Keefe (1990) เพราะแต่ละเพศก็ถูกกระตุ้นโดยการอยากมีบุตรให้เป็นผลสำเร็จอย่างมากที่สุด ผู้ชายส่วนมากจะมีความสามารถในการมีบุตรได้ตลอดชีวิต แต่ผู้หญิงจะมีบุตรได้จนกว่าจะถึงวัยหมดประจำเดือน ฉะนั้นผู้ชายจะประสบความสำเร็จในการมีบุตรหากเขาสนใจเพศหญิงที่เด็กกว่า แม้ว่าตัวผู้ชายเองจะไม่หนุ่มแล้ว ผู้หญิงก็ชอบผู้ชายที่แก่กว่าเพราะมีอำนาจ และประสบความสำเร็จในชีวิต เขาจะดูแลเธอและเลี้ยงลูกได้ดี แต่ไม่มีนิยามใด ๆ ที่จะสนับสนุนทฤษฎีทั้งสองนี้ ไม่ว่าจะเป็ทฤษฎีรูปแบบการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ (Economic exchange model) หรือทฤษฎีรูปแบบการวิวัฒนาการ (Evolutionary model) แต่ความคิดนี้สามารถทำให้ศึกษาต่อไปได้เรื่องความชอบในการเลือกคู่

ค. คุณลักษณะการรุกเข้าในความรู้สึกของความรัก ความหลงรักอย่างรุนแรงมักจะเกิดขึ้นถ้าคุณอยู่ในอารมณ์รุกเข้าเมื่อมีผู้อื่นปรากฏอยู่ มีหลักฐานสนับสนุนทฤษฎีของ Schachter ว่าอารมณ์พิเศษนี้จะใช้ในการปรับการรุกเข้าทางสรีระร่างกายได้ ขึ้นอยู่กับสัญญาณจากภายนอกที่จะบอกว่าเราควรรู้สึกอย่างไร ในการทดลองคนที่ถูกทดลองจะแสดงอาการกลัว (Dutton & Aron, 1974) เกิดอาการตื่นเต้นทางเพศ (Istvan, Griffitt & Weidner, 1983) กระอักกระอ่วน เกือเขิน (Przybyla, Murnen & Byrne, 1985) หรือมีอาการขัดเคืองใจและโกรธ (Driscoll, Davis & Lipet, 1972) จากภาพพจน์นี้ความรักก็เป็นแต่เพียงการมีคุณลักษณะที่ไม่ปกติ และแปรผันไปตามแบบของการรุกเข้าที่มาเรียกว่าเป็น "ความรัก"

ทฤษฎีที่มีปัจจัยทั้งสามใช้ในการศึกษาความรักที่มีอารมณ์ที่ลึกซึ้งการทบทวนวรรณกรรมของ Hartfield (1983) แนะนำผู้ชายและผู้หญิงเหมือนกันในการต้องการความรักและมีความสัมพันธ์ทางเพศ ต้องการคั่นเคย และการบังคับ เรื่องเพศแตกต่างกันไปตามแต่ลักษณะของแต่ละคน และผู้ชายจะตกหลุมรักง่ายกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงจะเลิกรักได้ง่ายกว่าผู้ชาย (Rubin, Peplan & Hill, 1981)

2.2 ชนิดของความรัก (Kinds of Love)

เป็นมติเห็นพ้องกันว่า ความรักจากอารมณ์รักที่ลึกซึ้งจะอยู่ได้ไม่ยืนยาว แต่ก็โชคดีที่ความรักแบบอื่นที่ถาวรยืนยาวกว่าอยู่ได้ ได้แก่

ก. ความรักแบบเป็นเพื่อน (Companionate love) ความสัมพันธ์แบบมิตรภาพที่ใกล้ชิดและดูแลกัน แม้ว่าความรักจะเป็นอารมณ์ที่รุนแรง แต่ก็สามารถจบลงด้วยความผิดหวัง หรือเจริญเติบโตเป็นความรักที่มีความเป็นเพื่อนได้ ซึ่งหมายถึงความรู้สึกที่ "เป็นความรักที่เรามีต่อคนที่ชีวิตเราเหมือนกับไปเป็นฝาแฝดอยู่ด้วยอย่างลึกซึ้ง" (Hatfield, 1988) ความรักชนิดนี้เป็นมิตรภาพที่ใกล้ชิดมากของคนสองคนที่ดึงดูดกัน และมีความชอบในสิ่งๆ เหมือนๆ กันอย่างมาก แต่ละคนจะใส่ใจ ความเป็นอยู่ที่ดีและความสุขของคู่ของตน น่าสนใจที่บางครั้งคือ ชายและหญิงยังคงเป็นเพื่อนกันได้เมื่อความรักแบบอารมณ์รักแตกหักไปแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ที่ เป็นเพื่อนกันมาก่อน จะมีความรักต่อกัน (Metts, Cupach & Bejlovec, 1989)

ข. ตัวแบบ 6 ส่วนของความรัก (Six - Part Model) เป็นอีกทฤษฎีหนึ่ง Hendrick และ Hendrick (1986) เสนอแบบของความรักที่แตกต่างกัน 6 แบบ และพัฒนามาตรการวัดขึ้นสำหรับแต่ละแบบ

ผลปรากฏว่าคะแนนของผู้ชายจะสูงกว่าผู้หญิงทั้งในเรื่องการรักที่ใช้อารมณ์ และการใช้ความรักเล่นเป็นเกมส์ และที่ผู้หญิงสูงกว่าผู้ชายใน

ด้านมิตรภาพ เหตุผล และความรักแบบเป็นเจ้าของ (Herdrick, 1984) ความรักแบบใช้อารมณ์ และแบบไม่รักตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนความรักแบบเล่นเกมส์จะเป็นทางลบ ที่สำคัญ คือ คนที่พยายามหลีกเลี่ยงการแตกแยกจะมีความรักแบบอารมณ์สูงและแบบเล่นเกมส์ต่ำ

ความรักชนิดต่าง ๆ (The kinds of love)

รูปแบบพื้นฐานความรัก	การวัดแบบธรรมดา
1. รักด้วยอารมณ์รัก (Passionate Love)	คนทั้งสองมีความดึงดูดซึ่งกันและกันทันทีหลังจากได้พบกันครั้งแรก ทั้งคู่มีอารมณ์ร่วมกันอย่างรวดเร็ว
2. รักเป็นเกมส์, รักเล่น (Game-playing Love)	บางเวลาที่เก็บรักษาความรักไว้จากการได้ค้นพบซึ่งกันและกัน เป็นความรักที่เลิกละง่ายและเร็ว
3. รักแบบเพื่อน (Friendship Love)	ชนิดของความรักที่ดีที่สุด ถาวรและยืนยาว ความรักที่มาจากมิตรภาพที่ลึกซึ้ง, ไม่ใช้อารมณ์
4. รักที่มีเหตุผล (Logical love)	มันดีที่สุดสำหรับการจะรักใคร่คนใดคนหนึ่ง ด้วยพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน ปัจจัยสำคัญในการเลือกคู่ คือ เลือกเขาและเธอที่จะเป็นพ่อแม่ที่ดี

รูปแบบพื้นฐานความรัก	การวัดแบบธรรมดา
5. รักแบบเป็นเจ้าของ (Possessive Love)	เมื่อคนรักไม่สนใจ มีอาการป่วยทางร่างกาย และจิตใจ ไม่เป็นสุข ถ้ารู้ว่าคนรักมีใจให้คนอื่น
6. รักที่มงาย (Selfless Love)	ยอมเจ็บปวดเสียเองดีกว่าให้คนรักต้องเจ็บปวด

ค. ความรักแบบรูปสามเหลี่ยม (Love as a triangle)

โดย Strenberg (1988) เชื่อว่าความรักคือความเข้าใจที่ดีที่สุดในแง่ขององค์ประกอบ 3 ประเภท

ความคุ้นเคย (intimacy) ความใกล้ชิดที่คนสองคนรู้สึกและมีกำลังเข้มแข็งในการผูกมัดพวกเขาเข้าด้วยกัน เขาจะดูแลเกี้ยวข้องกันในชีวิตการและความสุข ให้คุณค่าของกันและกัน ค่านึงและคิดถึงกันในเวลาที่ต้องการ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ใช้และแบ่งปันทรัพย์สิน และให้ความสนับสนุนทางอารมณ์ซึ่งกันและกัน และมีการติดต่อสื่อสารที่คุ้นเคยกัน

อารมณ์ (passion) รวมถึงโรแมนซ์ การดึงดูดทางร่างกาย และปฏิกิริยาสัมพันธ์ทางเพศ Sternberg เสนอความจำเป็นอื่น ๆ เช่น การนับถือตนเอง การติดต่อเกี่ยวเนื่องกัน ความมีอำนาจเหนือ การยอมจำนน สิ่งเหล่านี้อาจรวมอยู่ในอารมณ์ได้

การตัดสินใจ/การผูกมัด (decision/commitment) อยู่บนรากฐานของปัจจัยในการรับรู้ และมีทั้งแบบที่เป็นลักษณะระยะยาวและระยะสั้น ในระยะสั้นก็คือเขาหรือเธอตัดสินใจรักใครบางคน ในระยะยาวก็คือการตัดสินใจในการผูกมัดที่จะดำรงรักษาความสัมพันธ์ทางความรักให้ยืนยาว

ความสำคัญขององค์ประกอบทั้งสามแปรผันไปตามหน้าที่ของปัจจัยต่างๆ เช่นอารมณ์รักจะมีบทบาทสำคัญต่อความสัมพันธ์ในระยะสั้นในขณะที่การผูกมัดจะสำคัญในความสัมพันธ์ที่ยืนยาว องค์ประกอบทั้งสองจะสมดุลเมื่อองค์ประกอบแต่ละอย่างเท่าเทียมกัน และไม่สมดุลเมื่ออันใดอันหนึ่งเข้มแข็งกว่าอันอื่น

(อ้างใน Borgatta 1992:1164, Baron 1991:266-306)

2.3 ความรักแบบเพื่อฝัน (Romantic Love) ถ้าถามว่าทำไมจึงต้องการแต่งงาน? คนส่วนใหญ่จะพูดว่า "เพราะว่าเรามีรัก" ในสหรัฐอเมริกาและสังคมอุตสาหกรรมอื่น ๆ ความรักระหว่างสามีและภรรยา เป็นรากฐานของครอบครัวเดี่ยว ในทางตรงกันข้ามคนในสังคมดั้งเดิมจำนวนมากเชื่อว่าความรักเป็นสิ่งที่ปราศจากเหตุผลมากเกินไปกว่ารูปแบบพื้นฐานของการแต่งงานและเป็นความรักที่รุนแรงระหว่างสามี ภรรยา ที่อาจจะถูกคุกคามเสถียรภาพจากครอบครัวขยายได้

ความรักแบบเพื่อฝัน เป็นสาเหตุให้คนเลือกคู่ครองแบบไว้เหตุผล เช่นนั้นหรือ? มันไม่ใช่ทำให้เกิดความหลงอย่างเดี๋ยวนั้น แต่รวมแรงจูงใจทางสรีระต่อบุคคลและความโน้มเอียงต่อความนึกคิดของบุคคล ความรักแบบเพื่อฝัน ยังรวมปัจจัยที่ 3 คือ ความผูกมัดอย่างลึก ๆ ต่อสิ่งที่กล่าวแล้วทั้ง 2 มากกว่านั้น ความรักแบบเพื่อฝันก็ไม่ใช่อารมณ์พอ ๆ กับการทำให้หลงอย่างเดี๋ยวนั้น จากการศึกษาหลายครั้งให้ข้อเสนอแนะว่าความรักอย่างไว้เหตุผลมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการวิเคราะห์ผลงานเหล่านั้นนำโดย William Kephart (1981) ได้สรุปว่า "ภาพยนตร์และโทรทัศน์ที่ออกสู่สายตาของผู้ชมเป็นสิ่งตรงข้ามกับความเป็นจริง" หนุ่มสาวอเมริกันไม่ตกหลุมรักคนที่ไม่คู่ควร หรือกับคนที่มีลักษณะนิสัยที่ไม่ถูกใจกัน ในการศึกษาคนที่มีความรักเมื่อถูกถามว่า คนรักด้วยสมองหรือรักด้วยหัวใจ? 60 เปอร์เซ็นต์ของผู้ตอบกล่าวว่า "รักด้วยสมอง" (Head Rules) Kephart (1981)

(อ้างใน Alex thio 1986 : 296)

3. แนวคิดเกี่ยวกับ "แรงจูงใจระหว่างบุคคล" (Inter-personal Attraction)

ความสนใจระหว่างบุคคล ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของความสัมพันธ์กันโดยมีบุคลิกลักษณะที่ดีของสรีระ ความสามารถเฉพาะตัว ความทันสมัย การเป็นคนง่าย ๆ รื่นเริง ไม่ก้าวร้าว เป็นคนชอบเปิดเผยตัวเองเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ดึงดูดเพศตรงข้ามได้

อะไรทำให้คนชอบพอกันเมื่อคนสองคนปฏิสัมพันธ์กัน ต่างมีทัศนคติ และความคิดเห็นต่างกัน มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความชอบพอซึ่งกันและกัน (โยธิน คັນสนยุทธ 2533) คือ

ความใกล้ชิด (Proximity) จากการวิจัยพบว่า การนำคนมาอยู่ด้วยกัน ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ช่วยสร้างความชอบพอกันได้ เพราะการอยู่ด้วยกัน ช่วยสร้างความสนใจร่วมกัน มีความคิดเห็นเหมือนกัน และค่านิยมทำนองเดียวกัน ในการทดสอบให้ผู้ร่วมการทดลอง คอยการทดลองอยู่กับผู้แสดง ซึ่งแสดงพฤติกรรมเป็นมิตรดีหรือไม่เป็นมิตร เมื่อผู้แสดงแสดงออกอย่างดียิ่งโดยผู้แสดงนั่งใกล้ผู้ร่วมการทดลองเท่าใด ก็ยิ่งถูกชอบมากขึ้นเท่านั้นเมื่อผู้แสดงแสดงออกอย่างไม่เป็นมิตร ยิ่งนั่งใกล้ผู้ร่วมการทดลองก็ยิ่งถูกไม่ชอบ (Schiffenfaner & Schiava, 1976)

ความคุ้นเคย (Familiarity) เหตุผลที่สำคัญที่ความใกล้ชิดก่อให้เกิดความชอบพอ คือ การคุ้นเคย ในการวิจัยที่ใช้การปฏิสัมพันธ์จริง ๆ ยืนยันว่าความคุ้นเคยนำมาซึ่งความชอบพอ เมื่อบุคคลไม่รู้ตัวว่าได้เผชิญกับสิ่งนี้ด้วยซ้ำ (Moreland & Zajonc, 1979 ; Wilson 1979) และผลนี้เกิดขึ้นเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่น่าพึงพอใจด้วย (Saegert Swap & Zajone, 1973)

ความคล้ายคลึง (Similarity) ความคล้ายคลึงนำมาซึ่งความชอบพอ มีข้อมูลการวิจัยสนับสนุนเรื่องนี้มากเช่น ในสหรัฐอเมริกา กว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของคู่สมรสเป็นคนผิวเดียวกัน และนับถือศาสนาเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีความคล้ายคลึงกันอย่างมีนัยสำคัญไม่เพียงแต่ในลักษณะทางสังคมวิทยา ได้แก่ อายุ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม แต่ในด้านลักษณะทางร่างกายด้วย เช่น ส่วนสูง สีของตา และลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ระดับเชาว์ปัญญา (Rubin, 1973)

การชอบซึ่งกันและกัน (The Reciprocation of Liking) ความชอบอาจจะถือว่าเป็นขั้นตอนที่อาจนำไปสู่ความรัก คนเราเวลาพบกันใหม่ ๆ จะมีการประเมินฝ่ายตรงข้ามแบบง่าย ๆ คือ ชอบหรือไม่ชอบ ความชอบเกิดขึ้นกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัยที่มีโอกาสมาพบกัน เกิดขึ้นได้ทุกเมื่อทุกสภาวะ เกิดขึ้นได้กับคนเพศเดียวกันและระหว่างเพศ อาจหยุดอยู่แค่ชอบเนื่องจากความจำเป็นและความเป็นไปได้มีอยู่เท่านั้น แต่การชอบกันในขั้นต้นไม่ได้หมายถึงว่า จะนำไปสู่ความรักกันในขั้นต่อไปเสมอไป (นพมาศ ธีรเวคิน, 2534) ความชอบพอมักจะได้รับการสนองตอบ เมื่อใครชอบเรา เราก็มักจะชอบเขาตอบ เมื่อเขาไม่ชอบเราอย่างชัดเจน เราก็รักไม่ชอบเขา (Sigall & Aronson, 1969)

แรงจูงใจทางกายภาพ (Physical Attractiveness) ความงามของรูปร่างหน้าตาเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถดึงดูดคนไม่น้อย เราจะพบว่าคนจะเริ่มทำการเกี้ยวพาเพศตรงข้ามก็ตรง รูปร่างหน้าตา ในสมัยโบราณฝ่ายชายจะตามเกี้ยวพาสตรีรูปงาม สิ่งที่เชื่อมโยงกับความงามทางกายคือ วัย สตรีที่อ่อนวัย จะงามผุดผาด และดึงดูดเพศตรงข้ามได้มากในสังคมปัจจุบันความงามและวัยมีผลมากขึ้น เพราะความรักเป็นแบบเพื่อฝัน (Romantic) มากขึ้น อายุการมีคู่เพิ่มมากขึ้น เพราะต้องเรียนสูงขึ้น (นพมาศ ธีรเวคิน, 2534) เมื่อผู้วิจัยส่งแบบสอบถามคู่แต่งงานในงานแห่ง

หนึ่ง ผลปรากฏว่าความสวดยความหล่อเท่านั้นที่มีบทบาทว่าบุคคล จะเป็นที่ ชอบพอของคู่ของเขามากน้อยแค่ไหน คะแนนด้านอื่น เช่น เช่าวีปัญญา ทักษะ ทางสังคม หรือบุคลิกภาพไม่เกี่ยวข้องเลย (Walster et al, 1966)

4. แนวคิดเกี่ยวกับ "ความสัมพันธ์ใกล้ชิด" (Close Relationship)

การมีความสัมพันธ์กันของบุคคล ถือได้ว่าเป็นความต้องการ (need) อย่างหนึ่งของมนุษย์ ลักษณะสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของชีวิตมนุษย์ คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด งานวิจัยที่มีขึ้นไม่นานนี้ส่วนมาก จะมุ่งเรื่องของ คู่รักต่างเพศกัน heterosexual partners นักจิตวิทยา สังคม (Berscheid Snyder & Omoto, 1989 a : Clarle & Reis, 1988) สนใจในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ใกล้ชิด (close relationship) หมายถึงลักษณะที่เป็นแบบใดแบบหนึ่งในหลาย ๆ แบบของความรัก (Love)

ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อกันและกัน (Interdependent Relationship) ระหว่างคนเพศเดียวกัน ความสัมพันธ์ที่เป็นแบบครั้ง คราวก็จะไม่เหมือนกัน แบบความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เพื่อนสนิทจะใช้เวลา อยู่ด้วยกันมากกว่าปกติ มิตรภาพอย่างใกล้ชิดดูเหมือนจะแยกตัวออกจาก เพื่อนฝูงคนอื่น ๆ และเป็นความสัมพันธ์ที่มีการช่วยเหลือสนับสนุนทางด้าน อารมณ์ซึ่งไม่มีในความสัมพันธ์แบบครั้งคราว (Hays, 1989)

รูปแบบต่าง ๆ ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด (Varieties of Close Relationship) : เพื่อน, คู่รักและญาติ ความสัมพันธ์ทาง มิตรภาพ และความรักมีบางอย่างที่เหมือนกัน แต่ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ได้ระบุว่ ะไรเป็นอะไร Rubin (1973) กล่าวไว้เมื่อหลายปีมาแล้ว บางทีคน ๆ

หนึ่งจะรู้สึกใกล้ชิดมากกับญาติพี่น้อง ลูกหลานหรือสมาชิกของครอบครัว บางทีองค์ประกอบธรรมดา ๆ ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด แต่ละแบบคือความ ไม่มีอิสระ และต้องขึ้นต่อกันของแต่ละคนในระหว่างกันและกันของคนสองคน ดังที่เห็นได้จากปฏิกริยาสัมพันธ์ในวันต่อวัน (Kelley et al, 1983) การ ขึ้นต่อกันต้องพึ่งพิงกันในระหว่างคนทั้งคู่, ลังเกิดขึ้นจริง เมื่อคนทั้งสองมี อิทธิพลต่อชีวิตของกันและกัน และจะทำอะไร ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเป็น ระยะเวลายาวนาน

ในการศึกษาปฏิกริยาสัมพันธ์เช่นนี้ Berscheid, Synder และ Omoto ได้ระบุไว้ครั้งแรก โดยขอให้นักศึกษาระบุคน ๆ หนึ่งที่เขารู้สึกว่า ใกล้ชิดที่สุด ความสัมพันธ์ทั้งสามแบบถูกระบุดังนี้

กล่าวคือ	47 เปอร์เซ็นต์	กล่าวถึง	ผู้เป็นคู่ในทางความรัก
	36 เปอร์เซ็นต์	กล่าวถึง	เพื่อน
	14 เปอร์เซ็นต์	กล่าวถึง	คนในครอบครัว, เครือญาติ
ที่เหลือ	3 เปอร์เซ็นต์	กล่าวถึง	คนอื่น ๆ เช่น ผู้ร่วมงาน

และในการศึกษาแบบต่อเนื่องระยะยาวเป็นเวลา 9 เดือน ได้พบว่าความสำเร็จของความสัมพันธ์มีความเกี่ยวเนื่องกับคะแนนที่ได้จากสเกล คู่ที่อยู่ด้วยกันตลอดการศึกษา 9 เดือน จะมีคะแนนความใกล้ชิดกันสูงสุด ถัดมาคือ พวกที่แตกแยก ซึ่งเลิกกันไปในช่วง 3 และ 6 เดือน คู่ที่มีคะแนนต่ำสุด จะแตกแยกไปในเวลาเร็วมาก คือ ระหว่าง 3 เดือนแรกของการศึกษา

การสร้างและการรักษาความสัมพันธ์ ต้องอาศัยความรักมักจะหมายถึงความคุ้นเคยทางเพศ และคู่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในทศวรรษที่ผ่านมา ในครั้งแรก ๆ มีการยอมรับให้มีความสัมพันธ์ทางเพศได้มาก ระยะต่อมากลับเป็นแบบอนุรักษ์นิยมในทัศนะของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส ความมุ่งหมายสูงสุดของความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคล ได้แก่ การสมรส น้อยคนนักจะรู้ว่าไม่ใช่ง่าย ๆ เลย ในการสร้าง
มิตรภาพได้ถึงขั้นนั้น สิ่งที่ข่มขู่การมีความสัมพันธ์ คือ ความหึงหวง

ความสัมพันธ์ใกล้ชิด หมายถึง ลักษณะที่เป็นแบบใดแบบหนึ่งใน
หลาย ๆ แบบของความรัก ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดที่สุดของบุคคล 2 คน โดย
มีส่วนของอารมณ์เข้าไปเกี่ยวข้องและเมื่อไม่ประสบความสำเร็จจะปวดร้าว
ที่สุด ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดอาจเกิดขึ้นได้จากการมีที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกัน
การศึกษาในสถาบันเดียวกัน การทำงานที่เดียวกัน หรือมีการติดต่อสัมพันธ์
กันบ่อยครั้ง

4.1 การสร้างและการดำรงรักษาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดไว้

ทุกคนรู้ว่าความสัมพันธ์หลายอย่างไม่ว่าจะมีความสุข และหวัง
ว่าจะเริ่มอย่างไรก็จะต้องพบกับปัญหา ความรักก็จะยุติลง คู่จะอยู่ด้วยกัน
อย่างไม่มีความสุข การหย่ามีมากมายทั่วไป อะไรคือสิ่งผิด จะป้องกันไม่ให้
ความสัมพันธ์ล้มเหลวได้อย่างไร?

ก. ความคุ้นเคยทางเพศก่อนการแต่งงาน (Sexual Intimacy before Marriage)

ความรักได้กลายเป็นวิธีที่คู่ จะใช้ในการมีเพศสัมพันธ์ (sexual intercourse) ก่อนสมรส

การปฏิวัติทางเพศ (The Sexual Revolution) การเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงที่สุด และกว้างขวางที่สุดในเรื่องทัศนคติ และพฤติกรรมใน
ทศวรรษที่ต่อจากสงครามโลกครั้งที่สอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อง
กับเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือ การ
วิจัยแสดงหลักฐานว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่มีการยอมรับการมีเพศ
สัมพันธ์ซึ่งกันและกันก่อนการสมรสทั้งผู้ชายและผู้หญิง

ในต้นศตวรรษ 1980 ผู้หญิงเช่นเดียวกับผู้ชายคือ มีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสด้วย (Clement, Schmidt & Kruse, 1984) ในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัย ปรากฏว่า ทั้งสองเพศมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในความสัมพันธ์ที่จริงจัง และทั้งสองเพศเชื่อว่ามันเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความรู้สึกถูกรักและถูกต้องการ แม้ว่าผู้ชายและผู้หญิงจะมีความแตกต่างกันในลักษณะอื่นๆ (Carroll Volk & Hyde, 1985) สำหรับผู้หญิงส่วนมากแล้ว อารมณ์เป็นสิ่งแรกที่ทำให้เกิดความต้องการทางเพศก่อนสิ่งอื่น (85 เปอร์เซ็นต์) แต่สิ่งนี้เป็นจริงสำหรับผู้ชายเพียง 40 เปอร์เซ็นต์ แต่ผู้ชายเกินกว่าสองเท่าตัว (84 เปอร์เซ็นต์) และผู้หญิง (42 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่ามีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีอารมณ์มาเกี่ยวข้องเลย มีความเห็นทางเพศที่แตกต่างกันมาก ในรายงานของประเทศออสเตรเลีย (McCabe, 1987) คือ ผู้หญิงจะให้ความเห็นว่าเพศสัมพันธ์และความรักจะใกล้ชิดกันมาก แต่ผู้ชายเห็นว่าเพศสัมพันธ์ได้โดยไม่ต้องมีความรัก

ความแตกต่างในทัศนะเรื่องของการรัก และเพศ (Hatfield and her colleague, 1989) กล่าวคือ ผู้หญิงต้องการการแสดงความรักและความใกล้ชิดสนิทสนมคุ้นเคยมากในขณะที่ผู้ชายต้องการการรุกเข้าในกิจกรรมทางเพศ ผลลัพธ์ประการหนึ่งของการปฏิบัติทางเพศ คือ การแสดงความคุ้นเคยสนิทสนมทางเพศกลายเป็นสิ่งที่คาดหวังและยอมรับกันในการมีความสัมพันธ์อย่างจริงจัง แต่เมื่อไม่นานมานี้เองที่การปฏิบัติทางเพศก็ได้แสดงแนวโน้มว่าลดลง (Christopher & Cate, 1985)

ภายหลังการปฏิวัติทางความสัมพันธ์ทางเพศ (Postrevolution Sexuality) แม้ในหลายทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 เริ่มมีสัญลักษณ์ว่า เพศไม่ใช่สิ่งจำเป็นที่จะให้คำตอบที่สมบูรณ์ในเรื่องความรักและความสุข ประการแรก ปัจเจกชนเริ่มมีเพศสัมพันธ์ด้วยเหตุผลภายนอก สาเหตุคือ เพราะคู่ของเขาต้องการเพศสัมพันธ์และเป็นเหตุทำให้เกิดความกดดันต่อ

การสูญเสียพรหมจรรย์ และสังคมก็ยอมรับรู้ว่าเป็นความเท่าเทียมกันทางเพศ เป็นความอิสระเสรี และยอมรับด้วยว่าเป็นธรรมดาสามัญ (DeLamater, 1981) ในผู้หญิงจำนวนมากได้รายงานว่ารู้สึกผิด กังวล และเป็นการถูกเอา รัดเอาเปรียบโดยผู้ชาย (Weis, 1983) และทั้งผู้ชาย และผู้หญิงพบว่าผู้ ปกครองได้สอนไว้แต่การกระทำของตนมีความขัดแย้งกับการสอนให้เห็นคุณค่า โดยศาสนา (McCormack, 1980) อย่างไรก็ตาม ชายหญิงได้ประสบการณ์ ทางเพศจากคู่ที่ไม่มีความแน่ใจว่า จะแต่งงานกันแต่เป็นคนในระดับชั้นเดียวกัน (Hudson, 1980)

เด็กวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกาการเพิ่มกิจกรรมทางเพศได้เกิดขึ้นพร้อม กับความล้มเหลวในการปฏิบัติควบคุมกำเนิดอย่างมีประสิทธิภาพ (Byrne & Fisher, 1983) ผลคือ ทำให้เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่พึงปรารถนาจำนวน มากในแต่ละปี (Alan Guttmacher Institute, 1981) มีผลทำให้เกิด การทำแท้ง (abortion) (46 เปอร์เซ็นต์); เด็กคลอดก่อนกำหนด มารดานอกสมรส (26-เปอร์เซ็นต์) ; เกิดการบังคับ และทำให้การสมรส ของวัยรุ่นประสบความล้มเหลว (13 เปอร์เซ็นต์) ; และเกิดการแท้ง (miscarriage) (15 เปอร์เซ็นต์)

ปัญหาก็คือ มีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนาและมีการส่งผ่านโรคที่ ติดต่อกันทางเพศสัมพันธ์มีโรคติดเชื้อเช่น โทโนเรีย โรคเอดส์ (acquired immune deficiency syndrome = โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง AIDS) โรค เอดส์ไม่เป็นที่รู้จักกันในอเมริกาจนกระทั่งในปี 1978 แต่ในปี 1989 อเมริกา ได้รายงานว่ามีผู้เป็นโรคเอดส์ 90,000 ราย และ 50,000 รายเสียชีวิต (Raebeven, 1989) โรคเอดส์จึงมีส่วนทำให้ทัศนคติทางเพศสัมพันธ์เปลี่ยน และเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศด้วย

ทัศนคติปัจจุบันเกี่ยวกับการคุ้นเคยกันก่อนการสมรสได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่เป็นอนุรักษ์นิยมมากขึ้น ดัชนีที่ชี้บ่งประการหนึ่ง คือ การเพิ่มความรู้สึกลิดทางเพศในหมู่นักศึกษาหญิงในระหว่างกลางทศวรรษ 1970 และกลางทศวรรษ 1980 และอัตราการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเริ่มลดลง (Gerrard, 1987) การกลัวการติดโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ทำให้พฤติกรรมทางเพศเปลี่ยนแปลงไปและเริ่มมี "การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้น" เช่นการใช้ถุงยาง และวิธีอื่น ๆ ที่ลดจำนวนคู่ (partners) ทางเพศลง (McQuay, 1985) Maugh (1990) ได้ศึกษาที่มหาวิทยาลัยชิคาโกพบว่า นักศึกษามีเพศสัมพันธ์น้อยลงหรือไม่มีเลย ไม่มีผู้ใดจะทราบได้หรือคาดได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์จะมีขอบเขตจำกัดมากขึ้น หรือน้อยลงในอนาคตข้างหน้า สาเหตุมาจากความผิดใจและความกลัวโรคติดต่อ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมของความรักได้

การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส (Premarital Sex) ผลกระทบต่อการสมรสในภายหลัง แม้การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสจะไม่ถูกต้องด้านศีลธรรม หรือความปลอดภัย รวมทั้งปัญหาคือพฤติกรรมนี้มีการทำให้เกิดอันตรายหรือเกิดผลดีต่อความพึงพอใจทางเพศ และการสมรสในภายหลังหรือไม่

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส รวมทั้งผู้ที่อยู่ร่วมกันแบบไม่สมรส (cohabitation) ความพอใจไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่ามากขึ้น หรือน้อยลง (Bentler & Newcomb, 1978 : Newcomb, 1979) ผู้ที่ไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส สิ่งสำคัญคือ การเรียนรู้ซึ่งกันและกันที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันกับคู่และการเรียนรู้ที่จะติดต่อสื่อสารให้เข้าใจเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าจะมีเพศสัมพันธ์กันก่อนหรือหลังพิธีการสมรส (Markman, 1981)

Leringer (1980) ได้แสดงขั้นตอน 5 ขั้นของความสัมพันธ์
ได้แก่

ข. ขั้นตอนของความสัมพันธ์ : จากแรงจูงใจถึงการเลิกลา

ช่วงขั้นความสัมพันธ์	ปัจจัยทางบวก	ปัจจัยทางลบ
1. การเริ่มต้นที่ แรงจูงใจ	- ความใกล้ชิดและการพบปะ บ่อยครั้ง อารมณ์รักที่เป็นบวก มีความต้องการใกล้ชิดและ แรงดลใจในมิตรภาพสูง	- ไม่ค่อยได้พบปะใกล้ชิด อารมณ์รักเป็นลบ ความต้องการและ มิตรภาพต่ำ
2. การสร้างมิตร- ภาพ	- แรงจูงใจทางสรีระร่าง กายเสมอกัน มีทัศนคติและอุปนิสัยทั้งสอง คล้ายคลึงกัน การประเินซึ่งกันและกันดี	- ไม่มีการดึงดูดทางร่าง กาย ทัศนคติและอุปนิสัย ไม่ ใกล้เคียง การประเินซึ่งกันและ กันเป็นไปทางลบ
3. ความต่อเนื่อง	- หาหนทางรักษาความสนใจ และความหลากหลาย หาหลักฐานประเินทางบวก ไม่อิจฉา เท่าเทียมกันทุก ด้าน พึงพอใจซึ่งกันและกัน ระดับสูง, สูง	- เกิดความเบื่อหน่ายใน ชีวิต ประเินทางลบ อิจฉา ไม่เท่าเทียมกัน พอใจซึ่งกันและกัน ระดับต่ำ

ช่วงชั้นความสัมพันธ์	ปัจจัยทางบวก	ปัจจัยทางลบ
4. ความเสื่อมถอย	- ใช้เวลา ความพยายาม อย่างมาก เพื่อลงทุนสร้างสัมพันธ์ พยายามทำอะไรก็ได้ เพื่อปรับปรุงให้ความสัมพันธ์ดีขึ้น - รอคอยความสัมพันธ์นั้นให้เกิดขึ้นอีกครั้ง	- ไม่ให้เวลา และใช้ความพยายามเพื่อลงทุนสร้างสัมพันธ์ - ตัดสินใจยุติความสัมพันธ์
5. การยุติความสัมพันธ์	- ให้รางวัลกับความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น - ไม่คิดเลือกใหม่ - คาดหวังว่าความสัมพันธ์ใหม่จะเกิดขึ้น - ให้คำมั่นที่จะรักษาสัมพันธ์ให้คงอยู่	- คอยให้ความสัมพันธ์เลวลงเรื่อย ๆ - มีชีวิตใหม่เป็นหนทางแก้ไข - หาคคนใหม่ - คาดว่าความสัมพันธ์เล็กล้างขาดการผูกมัดตนเองในการต่อความสัมพันธ์

สาเหตุหนึ่งที่มีความรักไม่จบลงได้ง่าย ๆ เพราะคนลงทุนด้วยเวลา ความรู้สึกของการผูกพันอย่างลึกซึ้งต่อกัน การลดถอยและการเสื่อม เกิดเมื่อคนใดคนหนึ่งรู้สึกว่า ปฏิภริยาสัมพันธ์ของตนเป็นสิ่งที่ปรารถนาลดลงกว่าที่ตนเองเคยรู้สึก (Simpson , 1987)

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับ "ความรักที่กลับคืนกันอีกครั้ง" (Rekindling Love)

Laurer และ Laurer (1985) พบว่า การที่คู่สมรสสามารถครองคู่ได้ยืนยาวเพราะเน้นย้ำในเรื่องมิตรภาพ ความผูกมัด ความเหมือนกัน และการมีผลกระทบที่เป็นทางบวกต่อกัน กล่าวได้อีกอย่างคือ เป็นคู่ที่ไม่ใช้ความรักแบบใช้อารมณ์ แต่ความสัมพันธ์สร้างจากรักแบบเป็นเพื่อน

เมื่อคน 2 คน เคยรักและมีความสุขสนานและมีความต้องการทางเพศเป็นผู้ที่มีทัศนคติ คุณค่า ค่านิยม ความสนใจ และสื่อความรู้สึกที่ดีต่อกันได้ หากเกิดความสัมพันธ์ถดถอยก็ควรนึกถึงความสัมพันธ์ที่มีส่วนต่ออยู่เพื่อจะได้สามารถสร้างความสัมพันธ์ใหม่อีก (Holmes & Boon, 1990) ปัจจัยที่เสริมสร้างความรักและความพอใจมีดังนี้

ก. ความใกล้ชิดและความรัก (Propinquity and affect) ในการสมรสนั้น ความใกล้ชิดเป็นสิ่งที่เน้นย้ำมาก แต่การใกล้ชิดมากจะทำให้เกิดความสูญเสียความเป็นส่วนตัวได้ ทั้งคู่ควรมีเวลาและช่วงโอกาสที่ปราศจากการรบกวน ในต้น ๆ ความสัมพันธ์นั้นทั้งคู่จะหาความเพลิดเพลินร่วมกัน แต่ในการสมรส งานในบ้านมากมายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ควรจะต้องแบ่งงานกัน (Castaneda, Hendrick & Flanary, 1986) แต่ก็ไม่ใช่จะมองหาสิ่งที่ทำให้มีกิจกรรมที่สนุกสนานร่วมกันเลย สิ่งสำคัญคือ พยายามปฏิบัติต่อต้านความเบื่อหน่าย ควรมีชีวิตในการจัดสรรการใช้เวลาสุดสัปดาห์ และปฏิบัติต่อกันทางเพศ

ข. การติดต่อเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ (Affiliation and Attractiveness) ในระยะแรกคู่ทั้งสองจะพยายามติดต่อเกี่ยวข้องกับกันแต่ในระยะเวลายาวนานของความสัมพันธ์อาจจะละเลยความเป็นมิตรภาพ คู่

สมรสต้องรักษามิตรภาพและติดต่อสัมพันธ์กันอย่างเพื่อน แต่การดึงดูดเป็นสิ่งที่ยังคับไม่ได้ แต่อาจเป็นไปได้ถ้าจะให้ฉลาดควรเลือกเสื้อผ้าและทรงผมที่ดึงดูดความสนใจ มีความสะอาด โทนหนวดเครา ใช้เครื่องสำอาง ปรับปรุงให้ร่างกายดูดี หลีกเลี่ยงความอ้วน

ค. ความเหมือนกันและการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Similarity and reciprocity) เราได้เน้นการรู้จักกันให้ดีที่สุดเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อเกิดความขัดแย้ง คนที่รู้จักกันดีจะสามารถปรับตัวประนีประนอมได้สำหรับคู่แต่งงานกันแล้ว อาจมีสิ่งที่ไม่ได้ดังใจอย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ โดยอีกฝ่ายมองว่าเป็นเรื่องผิดศีลธรรม ถ้าไม่มีการพูดจาตกลงกัน ความขัดแย้งก็จะคงอยู่ (Smith et al., 1990)

ข้อเสนอที่กล่าวนี้เป็นเพียงการขยายตัวแปร แบบการสร้างสรรค์ปัจจัยที่ดีในการศึกษาเรื่องการดึงดูดและความรัก โดยควรจะประยุกต์และนำมาใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์กันในชีวิตประจำวัน ถึงแม้จะเป็นเรื่องยาก ความพยายามนี้ได้ส่งผลคือ การมีความสัมพันธ์ที่มีความสุขและความพอใจกับคนที่รัก

การศึกษาความสัมพันธ์ช่วยให้คนมีการตัดสินใจที่ดีขึ้นในการเข้าสู่การมีความสัมพันธ์ในความรักแบบโรแมนติก และเตรียมความเข้าใจว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการในการรักษาความสัมพันธ์อันยาวนานไว้

(อ้างใน Baron Robert A. 1991 : 266 - 306)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองนั้น ได้มีผู้วิจัยไว้บ้าง และมีผลงานวิจัยที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสร้างพื้นฐานความคิดดังนี้ คือ

1. วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

มีผลงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. กัญญา แสงสุชาติ (2511) ได้ศึกษา "ค่านิยมเกี่ยวกับการสมรส และครอบครัวของผู้ใหญ่ และหนุ่มสาวที่มีการศึกษาระดับสูง" การวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการมีนัดระหว่างชายและหญิงในการเลือกคู่ครอง แต่เห็นว่าหนุ่มสาวไม่ควรไปไหนมาไหนด้วยกันเพียงสองต่อสองในเวลากลางคืนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง

2. พูนผล สุวรรณพัฒน์ (2516) ได้ศึกษา "อิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง จารีตประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว และการสมรสในเขตเทศบาลจังหวัดสุรินทร์" ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และมีธยมศึกษา เห็นความสำคัญของการพบปะสมาคมระหว่างชาย และหญิงควรมีเสรีภาพในการไปไหนมาไหนด้วยกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา เห็นตรงกันข้าม กลุ่มระดับอุดมศึกษาเห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองของหนุ่มสาวด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรักเป็นสำคัญ และเห็นว่าเพศศึกษาเป็นเรื่องธรรมดา

3. สมยศ ทองเงิน (2519) ได้ศึกษา "ค่านิยมของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง" พบว่าเพศชายร้อยละ 40.01 และเพศหญิงร้อยละ 37.59 เห็นว่าชายและหญิงที่แน่ใจว่าสนิทกันไปไหนมาไหนด้วยกันได้ไม่ผิดอะไร ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับความรักในวัยเรียน และไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสและเห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง

4. รัชนิกร เศรษฐวิโร (2519) ได้ศึกษา "พฤติกรรมและทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เกี่ยวกับการมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ และการเลือกคู่ครอง" พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ปรารถนาจะเลือกคู่ครองด้วยตนเอง โดยอาศัยความรักเป็นพื้นฐานและต้องการเลือกคู่ครองที่มีคุณสมบัติเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ มีเหตุผล ใจคอหนักแน่น ไม่โง่เขลา แจ่มใส ไม่จ่าเป็นต้องรวย

5. ชนิษฐา โพชนกุล (2521 : 20) ได้ศึกษา "ทัศนคติของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่อการเลือกคู่ครอง และการวางแผนครอบครัว" พบว่า นักศึกษามีความเห็นที่ คู่ครองควรมีความคล้ายคลึงกันในด้าน การนับถือ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และบุคลิกภาพตามลำดับ สำหรับ อิทธิพลของบุคคลอื่นต่อการเลือกคู่ครองนั้น นักศึกษาทั้งชายและหญิงต้องการ เลือกด้วยตนเองมากที่สุด แต่ก็ยังเห็นว่าควรรับฟังความคิดเห็นของบิดามารดา ด้วย

6. อุทิศ เชาวลิต (2521) ได้ศึกษา "ทัศนคติเกี่ยวกับการสมรสของนักศึกษาโรงเรียนสารพัดช่างในเขตกรุงเทพมหานคร" พบว่าทัศนคติ การเลือกคู่สมรมีแนวความคิดเลือกผู้ที่มีลักษณะความประพฤติดีเป็นอันดับแรก นักศึกษาที่เป็นโสดโดยทั่ว ๆ ไป ถ้าจะเลือกคู่สมรสขอค่าปรับจากบิดา มารดา ส่วนนักศึกษาที่สมรสแล้วส่วนใหญ่ตอบว่าตนเลือกคู่สมรสเอง โดยให้ พ่อแม่ยอมรับ คู่สมรสควรจะประกอบอาชีพคนละประเภทกับตน เรื่องภูมิลำเนา ไม่จำเป็นต้องอยู่ที่เดียวกัน

7. อัจฉรา ภาคิกะวิวัฒน์ (2522 : 26) ได้ศึกษา "การเลือกคู่ครองของข้าราชการที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย" พบว่า ข้าราชการเลือกแต่งงานกับคนที่มีความรักต่อกันและมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือก คู่ครอง คือ บุคลิกภาพดี หน้าตา ความรู้ สุขภาพ และเศรษฐกิจดี กรอบ แนวคิดแบบความคล้ายคลึงมีอิทธิพลต่อการเลือกคู่ครองของประชากร ส่วน ใหญ่ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มากที่สุด และส่วนใหญ่ข้าราชการนิยมเลือกคู่ครอง ด้วยตนเองก่อนแต่งงานปรับษาพ่อแม่และเพื่อน

8. ศิริสุข ยืนหาญ (2534) ได้ศึกษา "แบบแผนการเลือกคู่ ครอง" ศึกษาเฉพาะประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า แบบแผนการ เลือกของประชากรส่วนใหญ่มีลักษณะการกระจายในหลายรูปแบบ โดยมีผลต่อ การเลือกแบบแผนเดียว การเลือกสองแบบแผน และการเลือกสามแบบแผน ตามลำดับ โดยมีตัวแปรที่เรียงลำดับของควมสำคัญในกรอบแนวคิดนั้น ได้แก่ ความคล้ายคลึงทาง ทัศนคติ ทางชั้นสังคม ทางกายภาพ ทางระดับการศึกษา ทางเชื้อชาติ ทางอายุและทางศาสนาตามลำดับ

2. ผลงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสมมติฐาน

มีผลงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. Bossard (1932) ได้ศึกษาจากทะเบียนสมรสในฟีลาเดเฟีย จำนวน 5,000 ทะเบียนพบว่าชายหญิงที่แต่งงานกันมีประมาณ 1 ใน 6 ที่มีที่อยู่อาศัยก่อนแต่งงานห่างกันเพียงบล็อกเดียว 1 ใน 3 ห่างกัน 5 บล็อก และมีมากกว่าครึ่งหนึ่งที่อยู่ห่างภายในอาณาเขต 20 บล็อก
2. Koller (1948) ได้ศึกษาที่โคลัมโบและโอไฮโอ เฉพาะพวกผิวขาว จำนวน 2,000 ราย โดยเลือกคู่สมรสที่มีที่อยู่อาศัยห่างจากที่พักคนภายใน 14 บล็อก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความใกล้กันทางที่อยู่อาศัยเข้ามามีบทบาทในการเลือกคู่ครองมิใช่น้อย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันในเรื่องนี้ยังมีส่วนเชื่อมโยงถึงปัจจัยอื่นอีก เช่น ชั้นสังคม สภาพทางชาติพันธุ์ ระยะเวลา และโอกาสที่ต่างกัน (Katz and Hill) 1958 : 27-35
3. Billard & Witteman (1985) ความสัมพันธ์ทั้งหมดในสถานที่ทำงาน ถูกคาดหวังไว้ว่า ให้หลีกเลี่ยงการไม่ลงรอยกัน ต้องการให้มีความใกล้ชิด ด้วยวิธีการนี้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในเชิงรักใคร่ระหว่างผู้ร่วมงานได้มีการศึกษาในกลุ่มหนุ่มสาว 295 คน อายุเฉลี่ย 32 ปี ปรากฏว่า 84 คน มีความสัมพันธ์เชิงคู่สาวกับผู้ร่วมงาน และอีก 123 คน หลีกเลี่ยงความสัมพันธ์เชิงรักใคร่ในสถานที่ทำงานความสัมพันธ์เหล่านี้จะเกิดมากในหน่วยงานที่มีระเบียบแบบแผนไม่มาก โดยเฉพาะในหน่วยงานที่เล็กหรือใหญ่ มาก ๆ บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ประเภทนี้ จะเป็นพวกสาว ๆ ที่แท้จะทำงานใหม่ ๆ และอยู่ในระดับไม่สูงนัก
4. Jorgensen (1986) ได้ศึกษาส่วนประกอบสำคัญ 3 ข้อ ในการเลือกคู่ครอง

ปัจจัยแรกที่สำคัญ คือ ความใกล้ชิดทางที่อยู่อาศัย บุคคลมักชอบและสมรสกันกับคนที่อยู่อาศัยไม่ไกลกัน

ปัจจัยที่สอง คือ เรื่องเชื้อชาติและศาสนาที่เหมือนกัน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากในบางสังคม (ตัวอย่าง คนผิวดำและคนผิวขาว จะสมรส

น้อยมากในประเทศอาฟริกาใต้ ในขณะที่คาซอริกกับโปแตสแดนที่จะสมรสกัน
น้อยมากในไอร์แลนด์เหนือ เชื้อชาติเดียวกันแต่ต่างนิกายก็ดูจะถูกห้ามการ
สมรสในสหรัฐฯ และถึงแม้จะไม่มี ความกดดันจากสังคม บุคคลก็ชอบเลือกคู่
ครอบครัวที่มีพื้นฐานเหมือน ๆ กัน

ปัจจัยสุดท้าย คือ มีสังคมและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน เป็นสิ่งที่ดึงดูด
ดูให้คนชอบจับคู่และสมรสกัน (Harold R. Kerbo 1989 : 482)

5. J.K.Folsom (1948) ได้ศึกษาสังคมอเมริกัน โดยใช้
นักศึกษาชาย และบันทึกเป็นตัวอย่างศึกษาลักษณะของหญิงในอุดมคติที่เขาต้อง
การ ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างจะให้ความสำคัญแก่ปัจจัยในเรื่องอารมณ์ชั้น
ความอดทนมีคุณธรรม เปิดเผย จูงใจ คนเก่งมีระเบียบ มีชัยส์ และขยัน
ขันแข็ง

6. Guskin (1964) ได้ศึกษากลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
และนักศึกษาวิทยาลัยครู พบว่า คุณสมบัติของคู่ครองที่หนุ่มสาวปรารถนาจะ
สมรสด้วยนั้น นิสิตและนักศึกษาชายจะให้ความสำคัญในเรื่องความรักซึ่งกัน
และกัน บุคลิกลักษณะดี มีความรู้ รักเด็ก และมีอนาคตก้าวหน้า ขณะที่นิสิต
นักศึกษาหญิง จะเน้นในเรื่องความรัก บุคลิกลักษณะอนาคตก้าวหน้า มีความรู้
และรักเด็กเกี่ยวกับคุณสมบัติทางสังคม ชายส่วนใหญ่เต็มใจแต่งงานกับหญิงที่มี
ระดับการศึกษาใด ๆ ก็ได้ มีอายุอ่อนกว่า มีอาชีพอะไรก็ได้ แต่ที่ชอบเป็น
พิเศษคือ ครู รองลงมา คือ แพทย์หรือข้าราชการ และคิดว่าจะแต่งงานเมื่อ
อายุ 25-30 ปี หญิงต้องการคู่ครองที่มีการศึกษาสูงกว่า มีอาชีพรับราชการ
แพทย์ ครูและอื่นๆ อายุที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับการแต่งงาน คือ 22-28 ปี

7. Hewitt, Goldman (1982) การที่จะคบใครสักคนเป็น
เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือคนรัก คุณภาพของบุคคลนั้น ๆ เป็นข้อพิจารณาที่
สำคัญอันหนึ่ง จากการศึกษาพบว่า คนจะเลือกบุคคลที่มีบุคลิกง่าย ๆ รื่นเริง
และไม่ก้าวร้าว มากกว่าจะเลือกคนเงียบ ๆ เก็บกดและอารมณ์เสียบ่อย ๆ

8. Riskin and Willton (1982) พวกผู้ชายเมื่อมีการ
พูดกันถึงความสามารถในการแข่งขันกีฬาและการทำงาน ยังมีความสามารถ
มากเท่าใดจะมีแรงจูงใจขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะเมื่อพบว่าคน ๆ นั้น มีความ
สามารถจริงตามที่พูด

9. Lynn and Shurgat (1984) จากการศึกษาพบว่า คนที่ชอบเปิดเผยตนเอง คนที่เป็นคนทันสมัยจะเป็นแรงจูงใจ ความแตกต่างทางร่างกาย เช่น ผู้ชายที่สูงและผู้หญิงที่พอมบาง จะดึงดูดความสนใจมากกว่า

10. Murstein & Brust (1985) การสร้างอารมณ์ขันมีความสำคัญต่อความรัก และความสัมพันธ์ มีการทดสอบกับนักศึกษา 30 คู่ในเชิงให้ความสนุกสนาน และอารมณ์ขันร่วมกัน จะทำให้มีความสัมพันธ์ทางเพศสูงขึ้นรวมถึงการคิดถึงการสมรสด้วย

11. Buss (1989) ได้ทำการทดสอบผู้ชาย ผู้หญิงมากกว่า 10,000 คนในประเทศต่าง พบข้อสันนิษฐานว่าเพศหญิงทั่วโลก จะให้ค่าสูงที่สุดกับการหามาได้ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ของผู้ชาย เช่น ความสามารถในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ความทะเยอทะยาน ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ส่วนผู้ชายจะให้ค่ามากที่สุดกับความสามารถในการมีบุตรของผู้หญิง (อันได้แก่ความสาว และความดึงดูดน่าสนใจ)

12. Kerckhoff and Davis (1962) ทำการวิจัยเพื่อทดสอบข้อสมมุติฐานที่ว่าแรงจูงใจ และการจับคู่ของหนุ่มสาวในระยะต้น ๆ นั้นอยู่ที่ความคล้ายคลึงกันในด้านค่านิยม และความสนใจกันแต่การที่จะทำให้สัมพันธ์ภาพมีลักษณะถาวรได้นั้นอยู่ที่ความสามารถในการตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกันหรือการมีลักษณะที่เสริมซึ่งกันและกันนั่นเอง โดยได้ทำการสัมภาษณ์ และทดสอบนักศึกษาที่ชอบพอกัน และคิดว่าจะแต่งงานกัน และได้ทำการสัมภาษณ์และทดสอบเป็นครั้งที่สองในหลายเดือนผ่านไป เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงทางด้านความสัมพันธ์ของแต่ละคู่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าหนุ่มสาวแต่ละคู่ที่มีความสัมพันธ์กันนาน 18 เดือน หรือน้อยกว่านั้น และมีความคล้ายคลึงกันทางด้านค่านิยม มีแนวโน้มที่จะก้าวไปสู่ความสัมพันธ์ขั้นถาวรในจำนวนที่มากกว่า คู่หนุ่มสาวที่มีความต้องการเสริมซึ่งกันและกันสำหรับคู่ที่มีความสัมพันธ์กันเกิน 18 เดือน คู่ที่มีความต้องการเสริมกันและกันได้ก้าวไปสู่ความสัมพันธ์ขั้นถาวรในจำนวนที่มากกว่า

สรุปได้ว่าผู้ชายหญิงที่มีความคล้ายคลึงกันอย่างเดี่ยว โดยปราศจากลักษณะที่เสริมซึ่งกันและกันด้วยนั้น ความสัมพันธ์มีทางที่จะแตกสลายได้ง่าย ส่วนคู่ที่มีความต้องการเสริมกันมีโอกาสไปสู่ความสัมพันธ์ที่ถาวรในสัดส่วนที่สูงกว่า (อ้างอิงในสถิติ นิยมญาติ 2524 : 35-36)

13. T.P. Omari (1966) ได้ศึกษาสังคมกานา โดยพบว่าหนุ่มสาวชาวกานา ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยม และฝึกหัดครู ส่วนใหญ่ปรารถนาจะเลือกคู่ครองที่มีลักษณะแตกต่างไปจากตน ในทางที่ช่วยเสริมความต้องการของเขาได้สมบูรณ์มากขึ้น

14. Guza (1976) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาในการเลือกคู่ครองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากคู่นั้น จำนวน 57 คู่ นิยายโรมันคาทอลิก ผลการศึกษาพบว่า การชดเชยสิ่งที่ขาดไปให้สมบูรณ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกคู่ครอง

15. R.O. Blood (1967) ได้ศึกษาเกณฑ์สำคัญในการเลือกใครเป็นคู่ครอง คำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้จะมาเป็นคู่สมรสโดยวิจัยสังคมญี่ปุ่นซึ่งมีทั้งการแต่งงานโดยอาศัยความรักเป็นพื้นฐาน และผู้ใหญ่จัดการเลือกคู่ครองให้ โดยค้นพบว่า การเลือกคู่ครองของกลุ่มที่เลือกคู่ด้วยตนเองจะเน้นเรื่องความรักมากกว่ากลุ่มที่แต่งงาน โดยผู้ใหญ่จัดการให้ผู้ชายให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถเกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือน เส้นหญ้าหรือความดึงดูดใจทางเพศ

16. Scott (1979) สํารวจผู้ชายอายุ 18-50 ปี ปรากฏว่า 75 เปอร์เซ็นต์ต้องการให้คู่สมรสเป็นทั้งแม่ที่ดี ทำงานบ้านเรือนทุกอย่างและหารายได้ด้วย

17. Week and Gage (1984) กล่าวว่า ผู้หญิงต้องการให้ผู้ชายรับผิดชอบและทำงานบ้านพอ ๆ กัน

18. Nicola and Hawkes (1986) ผู้ชายบางคนแต่งงานหวังจะให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้าน แต่ต่อมาเมื่อภรรยากลับตัดสินใจเรียนต่อและทำงานแม้ว่าผู้ชายจะยอมรับการทำงานนอกบ้าน แต่เป็นสาเหตุให้ผู้หญิงเกิด

ความสนใจใหม่ ๆ ในชีวิต การทำงานนอกบ้านจึงเป็นที่มาของความไม่พอใจ และความขัดแย้งในชีวิตสมรส

19. Newmann and Cochrane (1987) พบว่าผู้ชายยอมรับความคิดเรื่องภรรยาไปทำงาน และไม่มีปฏิกิริยาต่อต้านทางลบกับการที่ผู้หญิงมีอาชีพดีและมีรายได้อีก

20. Glenn & Weaver, (1988) ในอดีตผู้ที่สมรสแล้วมีความสุขมากกว่าคนที่ไม่เคยแต่งงานหรือคนที่หย่า แยกกันอยู่ หรือเป็นหม้าย แต่ต่อมาได้มีความเห็นว่าการสมรส และความสุขมีความสัมพันธ์กันในเชิงที่น้อยลงทั้งผู้ชายและผู้หญิงในสมัยก่อนคู่สมรสอาจจะมีความสุขกว่าคนที่อยู่คนเดียว

21. Reed & Weinberg, (1984) ในปัจจุบันผู้ที่ไม่แต่งงาน โดยเฉพาะผู้ชายจะมีรายงานว่า มีความสุขกว่าผู้ชายที่ไม่แต่งงาน เมื่อ 15 ปีที่แล้ว เพราะสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศได้โดยไม่ต้องแต่งงาน ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงที่แต่งงานในปัจจุบันจะมีความสุขน้อยกว่าผู้หญิงที่แต่งงานในอดีต ผู้หญิงที่แต่งงานในปัจจุบันถูกเรียกร้องให้เป็นภรรยาและแม่ และยังคงต้องทำงานนอกบ้าน

22. Houston and Kelly (1989) ผู้หญิงทำงานในปัจจุบันที่แต่งงานแล้ว ถือว่าหน้าที่ในบ้านเป็นอุปสรรคสำคัญ เมื่อพวกเขาเกิดความรู้สึกผิดหวังในสังคมจากสามีของตนและจากงานในหน้าที่ที่ตนกระทำอยู่ คือไม่ก้าวหน้าเท่าที่น้ำจะเป็น

23. Hill, Rubin & Peplau (1976) ความสัมพันธ์ที่ยาวนานทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และพบว่าถ้าคู่ของตนทำและพูดซ้ำ ๆ ซาก ๆ กันทุกวันอาจจะทำให้เลิกกันได้

24. Gailucci (1984) ได้ศึกษา พวกผู้ชาย 60 คน ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยสอบถามการเลือกมีความสัมพันธ์กันในจำนวนทั้ง 60 คน คนที่น่าสนใจจะไม่ค่อยถูกเลือก เขาถูกมองว่าเป็นพวกชอบแบ่งและไม่สนใจผู้อื่นคนที่ถูกเลือกกับเป็นคนที่น่าสนใจรองลงมา อธิบายจากทฤษฎี

การแลกเปลี่ยนได้ว่า ในการเลือกคบใครเป็นเพื่อนสักคน อัตราการเลือกของคนส่วนใหญ่จะเลือกมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ในระดับกลาง ความรู้สึกกับคนที่มีความแรงสูงใจมาก ๆ จะถูกตัดออกไป

25. Barnet 1963 ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของคู่สมรส พบว่าการแต่งงานของคู่สมรสที่มีภูมิหลังแตกต่างกันมาก ต้องการความสามารถ และความพยายามในการปรับตัวของคู่สมรสมากกว่า และประสบความสำเร็จในชีวิตสมรสในอัตราที่ต่ำกว่าคู่สมรสที่มีภูมิหลังคล้ายคลึงกัน เพราะมักจะมีความขัดแย้ง หรืออาจถูกรังเกียจหรือตัดขาดจากการคบหาสมาคมกับญาติพี่น้อง

26. John W. Hudson and Lura F. Henze : 1969 ศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองของนักศึกษา 4 สถาบัน 3 ระยะ คือ ช่วง คศ. 1939 1956 และ 1967 ผลการวิจัยปรากฏว่า อายุ ความแตกต่างระหว่างสามีและภรรยา จำนวนบุตรที่ปรารถนาและลักษณะของคู่ครอง คือ มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยมีลักษณะคู่ครองที่นักศึกษาชายต้องการคือ คู่ครองที่เป็นตัวของตัวเอง

27. Hill, Rubin and Pealan (1979) ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 คู่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา โดย 103 คู่ หย่าร้างกัน 117 คู่ อยู่ด้วยกัน พวกเขาพบว่าคู่ที่อยู่ด้วยกันจะมีความคล้ายคลึงทางด้าน อายุ การศึกษา และสติปัญญา แต่ความแตกต่างทางด้านความสนใจภูมิหลัง ทักษะคติทางเพศและความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานจะเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกของคู่ครอง (อ้างใน Bahr, 1989:80-81)

28. Scotland and Craig (1988) ผู้ชายและผู้หญิงมีความชอบที่ไม่เหมือนกันในความประพฤติระหว่างความเป็นเพื่อน และเพศสัมพันธ์ ผู้ชายจะชอบการแสดงออกทางซู้สาวมากกว่าในขณะที่ผู้หญิงชอบการเป็นเพื่อน

29. Blau Blum and Schwartz (1982) รูปแบบการเลือกคู่มีความสัมพันธ์กับการสมรสในกลุ่ม ความเหมือนกันในการสมรส มีในเรื่องชนชั้นทางสังคม เชื้อชาติ ศาสนาว่ามีผลกระทบมากเท่าไรต่อ homo-

geneous คือ ความเหมือนกันของประชากรกลุ่มนั้น ในเมืองเป็นที่ที่โครงสร้างมีโอกาสมากในเรื่อง heterogeneous คือ ความแตกต่างกันก็จะมีอัตราของการสมรสระหว่างกันที่มีความต่างสูง ในขณะที่ในชุมชนบทเล็กๆ ที่มีประชากรเหมือนกันบรรทัดฐานของการสมรสในกลุ่มจะมีมากกว่า

30. Wells (1984 : 143) พบว่า คล้ายคลึงกันจะเป็นอีกปัจจัยที่นำไปสู่การเลือกคู่ครอง ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของความคล้ายคลึงด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เชื้อชาติ (race) บุคคลที่แต่งงานกันมักจะเลือกคนเชื้อชาติเดียวกันมากกว่าเชื้อชาติอื่น โดยมีหลักฐานยืนยันได้ว่าในปี 1960 ได้มีการสำมะโนประชากรในอเมริกาแล้ว พบว่า 99.5 เปอร์เซ็นต์ ของการสมรสคู่สามี-ภรรยา จะมีเชื้อชาติเดียวกัน

2. ศาสนา (religion) พบว่า ประชาชนในอเมริกาส่วนใหญ่มีการเลือกคู่ครองที่มีการนับถือศาสนาเดียวกันมากกว่าต่างศาสนา

3. อายุ (age) คนที่แต่งงานส่วนมากจะมีอายุห่างกันในช่วง 1-4 ปี แต่บรรทัดฐานนี้มีอิทธิพลมากสำหรับคนที่มีอายุน้อย คนที่แต่งงานครั้งแรกจะเลือกคู่ครองที่มีอายุใกล้เคียงกันมากกว่าคนที่สมรสใหม่หลังจากการหย่าร้าง หรือเป็นหม้าย Lexlie (1976)) พบว่า 10 เปอร์เซ็นต์ของคู่บ่าวสาวจะมีอายุที่เท่ากัน 74 เปอร์เซ็นต์ พบว่า คู่สามี-ภรณานั้น สามีจะมีอายุมากกว่าภรรยาแต่จะไม่แตกต่างกันมากนัก

4. สถานภาพทางสังคม (Social Status) มีความเชื่อโดยทั่วไป ว่าผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะแต่งงานกับผู้ชายที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า (ผู้หญิงที่สมรสกับผู้ชายที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า เรียกว่า hypergamy แต่ผู้หญิงที่สมรสกับผู้ชายที่มีสถานภาพต่ำกว่า เรียกว่า hypogamy

5. สถานภาพก่อนการสมรส (Previous marital Status) การสมรสจะเกิดขึ้นระหว่างคนที่มีสถานภาพก่อนการสมรสที่คล้ายคลึงกัน เช่น คนที่โสดมีแนวโน้มที่จะสมรสกับคนโสด ขณะที่คนที่หย่าร้างมีแนวโน้มที่จะสมรสกับคนที่หย่าร้าง 83.7 เปอร์เซ็นต์ ของคนที่สมรส จะมีสถานภาพก่อนการ

สมรสคล้ายคลึงกัน 72.4 เปอร์เซ็นต์ของคนที่มีสมรสมักจะสมรสกับคนที่มีสถานภาพโสด National Center of Health Statistics, 1973

31. Webb, Delaney and Young (1989) จากการตรวจสอบรายงานวิจัย 40 ฉบับ ปรากฏว่ากลุ่มหนุ่มสาวไม่ค่อยสนใจกลุ่มที่มีอายุสูงกว่าคนสูงอายุนั้นอาจจะสนใจกลุ่มหนุ่มสาวหรือไม่ก็ได้ แต่พวกเขายังคงชอบสมาคมกับคนที่อยู่ในวัยกลางคนหรือมีอายุมาก

32. Kenrick and Keefe (1990) ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ด้านอายุว่าทั้งในสหรัฐฯ และอินเดีย ผู้ชายที่ทำการโฆษณาหาคู่จะชอบคู่ที่อายุน้อยกว่าและยังผู้ชายนั้นอายุมากก็ยิ่งชอบผู้หญิงอายุน้อย ส่วนผู้หญิงชอบผู้ชายที่อายุแก่กว่า สิ่งนี้เป็นข้อเท็จจริงสำหรับการแต่งงาน

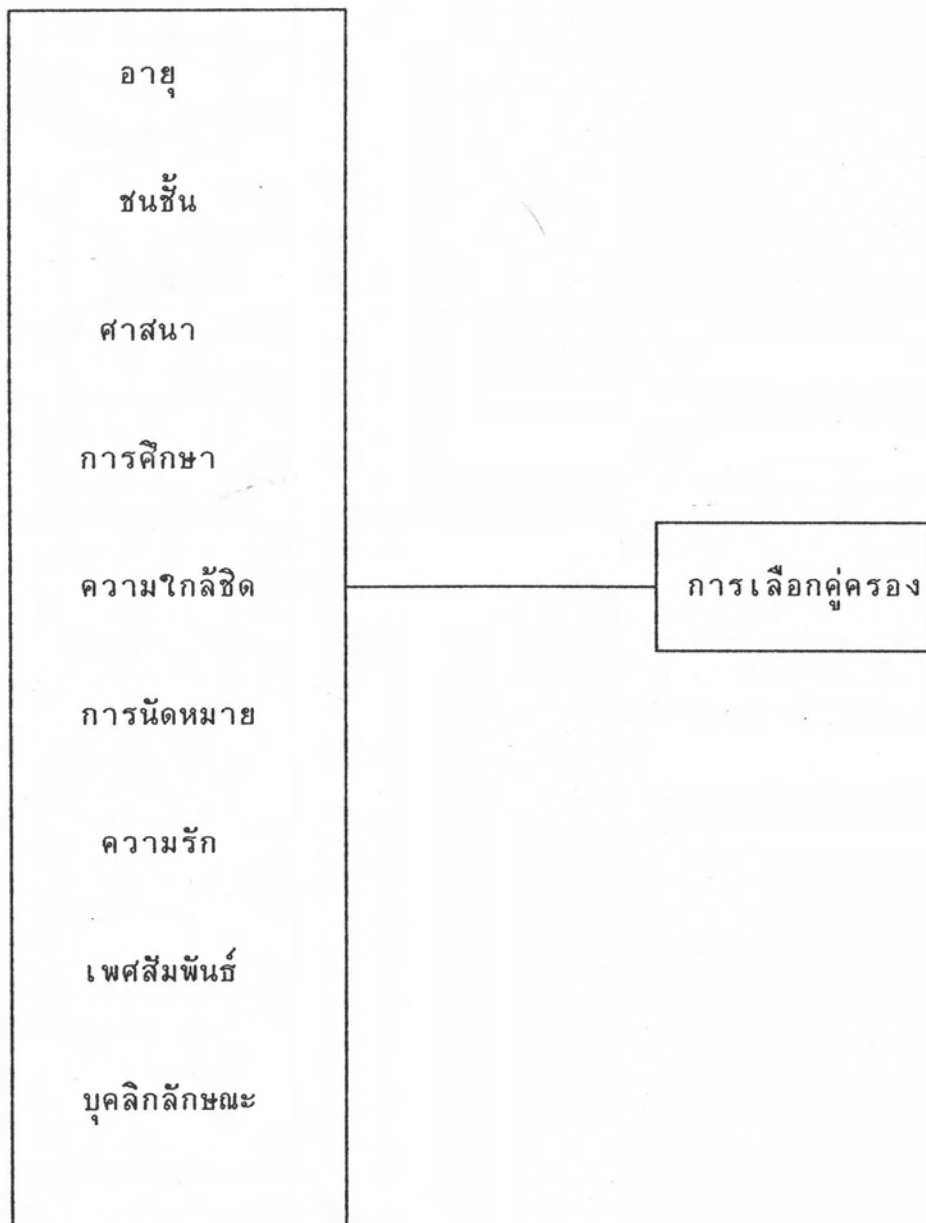
33. Buunk and Hupka (1987) ศึกษาเรื่องสาเหตุของการหึงหวง เรื่องเพศในมหาวิทยาลัยในอังกฤษ ไอร์แลนด์ เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ โชเวียต อเมริกา ยูโกสลาเวีย โดยถามเรื่องปฏิกิริยาต่อสถานการณ์ที่คู่รักปฏิบัติบางอย่างเช่น การจูบ การเดินร่า ต่อบุคคลอื่น ในยูโกสลาเวีย พบว่าการหึงเกิดจากเมื่อคู่รักแสดงความรักต่อผู้อื่น แต่จะหึงน้อยมากเกี่ยวกับการจูบต่อผู้อื่น แต่หึงนิดหน่อย ถ้าแสดงความรักโอ้อวดทั่วไปในโชเวียต จะหึงคู่เดินร่าหรือการมีเพศสัมพันธ์ ในเนเธอร์แลนด์หึงมากที่สุดเกิดจากการพ้อว่าเพื่อความรักต่อผู้อื่น และหึงน้อยที่สุดในเรื่องการเดินร่า ในอเมริกาหึงน้อยมากในการกอดรัดกั้น ในเม็กซิโกหึงน้อยมากเรื่องความประพฤติทางเพศในไอร์แลนด์ คำตอบแต่ละสถานการณ์อยู่ตรงกลาง ๗ ระหว่างหึงมากและหึงน้อย

34. Buss, 1989 ข้อขัดแย้งทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีสาเหตุจากความไม่ซื่อสัตย์ การทำร้ายร่างกาย การทำพุดจาที่ทำลายจิตใจกัน หรือจากความประพฤติของผู้ชาย เช่น ช่มชู้ทางเพศ เมื่อภรรยาดี้อยกว่า ดื่มสุรา สูบบุหรี่ ไม่สนใจภรรยา ก้าวร้าว ส่วนผู้หญิงมีความประพฤติคือ ไม่ยินยอมทางเพศเฉยเมย อารมณ์เสีย ก้าวร้าว สนใจเรื่องการแต่งตัวมากไป

35. Bringle & Boebinger (1990) ความหึงหวงทำให้เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ เมื่อความรักจางลงคู่จะไปยุ่งเกี่ยวกับคนใหม่ ทำให้เกิดความขุ่นเคืองในใจ

36. Rose K. Goldsen 1960 ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการสมรส จากมหาวิทยาลัย 12 แห่งในอเมริกาโดยใช้เวลานาน 12 ปี ผลการวิจัยพบว่าทั้งเพศชายและหญิงเห็นความสำคัญของการนัดกับเพื่อนต่างเพศ ในการมีนัดของชายและหญิงนั้น แต่ละฝ่ายควรมีอิสระเสรีภาพเป็นตัวของตัวเอง เพศชายต้องการสมรสเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป ส่วนเพศหญิงต้องการสมรสเมื่ออายุ 20-25 ปี

37. Daniel Offer 1971 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับกลุ่มวัยรุ่น โดยศึกษาระยะยาวตั้งแต่กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนมัธยม และนักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นชาย 73 คน หญิง 10 คน ผลการวิจัยพบว่าร้อยละ 45 ไม่เคยมีนัดกับเพื่อนต่างเพศ จนกระทั่งจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การมีนัดกับเพื่อนต่างเพศจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นร้อยละ 77 เมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กรอบแนวคิดตัวแปรอิสระตัวแปรตาม

สมมติฐาน

1. คนที่มีอายุใกล้เคียงกันมีโอกาสได้รับเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่มีอายุห่างกัน
2. คนที่อยู่ในชนชั้นเดียวกันมีโอกาสถูกเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนต่างชนชั้นกัน
3. คนที่นับถือศาสนาเดียวกันมีโอกาสถูกเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนต่างศาสนา
4. คนที่มีการศึกษาระดับเดียวกันมีโอกาสถูกเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่มีการศึกษาระดับต่างกัน
5. คนที่มีความใกล้ชิดกันมีโอกาสถูกเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่อยู่ห่างไกลกัน
6. คนที่ได้รับการนัดหมายบ่อยครั้งมีโอกาสได้รับเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่ถูกนัดหมายน้อยครั้ง
7. คนที่มีความรักต่อกันจะมีโอกาสได้รับเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่ไม่ได้รักกัน
8. ผู้ที่ไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสมีโอกาสได้รับเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าผู้ที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์มาก่อน
9. คนที่มีบุคลิกลักษณะคล้ายคลึงกันมีโอกาสได้รับเลือกเป็นคู่ครองมากกว่าคนที่มีบุคลิกลักษณะแตกต่างกัน

ตัวแปร

ตัวแปรตาม คือ การเลือกคู่ครอง

ตัวแปรอิสระ คือ

1. อายุ
2. ชนชั้น
3. ศาสนา

4. การศึกษา
5. ความใกล้ชิด
6. การนัดหมาย
7. ความรัก
8. เพศสัมพันธ์
9. บุคลิกลักษณะ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. ทหาร หมายถึง ชายฉกรรจ์ หญิงฉกรรจ์ ที่นำมาฝึกเป็นพิเศษ เพื่อให้มีวินัย กล้าหาญ เสียสละ ยามคับขันเช่นเกิดศึกสงคราม น้ำท่วม ไฟไหม้ มีเหตุอะไรที่ควรจะตายแทนผู้อื่นได้จึงใช้บุคคลกลุ่มนี้ บทบาทที่สำคัญของทหาร คือ การป้องกันประเทศจากศัตรูภายนอก
2. นายทหารเรือ หมายถึง ทหารเรือทั้งชายและหญิง ในระดับยศ นายเรือเอก ถึงนาวาเอก (พิเศษ) ช่วงอายุระหว่าง 25-50 ปี ซึ่งสมรสแล้วสังกัดกองทัพเรือ
3. ตัวแปรตาม ได้แก่ การเลือกคู่ครอง
การเลือกคู่ครอง หมายถึง กระบวนการแสวงหาเพศตรงข้าม ซึ่งตนปรารถนาที่จะทำการสมรสด้วย
4. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 4.1 อายุ หมายถึง อายุเต็มของนายทหารเรือ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล ณ วันที่ให้ข้อมูล โดยเป็นอายุที่ได้ปรับแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว แบ่งออกเป็นกลุ่มอายุ ดังนี้
 - อายุ 25-30 ปี
 - อายุ 31-35 ปี
 - อายุ 36-40 ปี
 - อายุ 41-45 ปี
 - อายุ 46-50 ปี

- 4.2 ชนชั้น หมายถึง สถานภาพทางสังคมที่สังกัด อันได้แก่ เกียรติยศ ชื่อเสียง ความนับหน้าถือตา ชีวิตความเป็นอยู่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อันได้แก่ ระดับรายได้ ทรัพย์สินสมบัติ
- 4.3 ศาสนา หมายถึง ลัทธิความเชื่อที่นับถือ อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ เป็นต้น
- 4.4 การศึกษา หมายถึง ระดับการเล่าเรียนหาความรู้ ความชำนาญที่สำเร็จได้รับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก
- 4.5 รายได้ หมายถึง ผลประโยชน์หรือเงินทองที่ได้รับ เช่น เงินเดือน จากงานประจำและงานพิเศษ
- 4.6 ความใกล้ชิด หมายถึง สถานการณ์ระหว่างบุคคลสองคนในช่วงระยะเวลาหนึ่งได้มีโอกาสมาพักอาศัยอยู่ใกล้กันหรือศึกษา ร่วมกัน หรือทำงานอยู่สถานที่เดียวกัน
- 4.7 การนัดหมาย หมายถึง สถานการณ์ลักษณะหนึ่งของการเกี้ยวพาราสี ตั้งใจสร้างความสัมพันธ์ต่อเนื้อที่จริงจังและไม่จริงจัง เพื่อศึกษาตัวบุคคลซึ่งกันและกัน
- 4.8 ความรัก หมายถึง ความเข้าใจที่ดีที่สุด มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ บุคคลเรียนรู้ในการสนองตอบที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายที่ยอมรับ (มีคนรัก) และมีอารมณ์ร่วม
- 4.9 เพศสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นรูปแบบหนึ่งในหลาย ๆ แบบของความรัก เป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดที่สุดระหว่างบุคคลสองคน
- 4.10 บุคลิกลักษณะ หมายถึง ลักษณะอันเป็นของจำเพาะคน และรูปร่าง ท่าทาง การวางตัว รวมลักษณะนิสัย เป็นรูปแบบหนึ่งของแรงจูงใจระหว่างบุคคล